

Analýza sociálních dávek ve IV. čtvrtletí 2006 a I. čtvrtletí 2007 na městských úřadech

Andrea Fadrná

Bakalářská práce
2007

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav managementu
akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea FADRŇÁ**
Studijní program: **B 6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**

Téma práce: **Analýza sociálních dávek ve IV. čtvrtletí 2006 a I. čtvrtletí 2007 na městských úřadech**

Zásady pro vypracování:

1. Proveďte průzkum literárních pramenů a zpracujte teoretické poznatky z oblasti sociálních dávek.
2. S využitím informačních zdrojů proveďte analýzu sociálních dávek a posuďte výši jejich výplaty za poslední čtvrtletí roku 2006 (podmíněných sociální potřebností) a první čtvrtletí roku 2007 (dávky hmotné nouze).
3. Proveďte zhodnocení dopadu změn sociálních dávek po 1. 1. 2007 na žadatele o sociální dávku.

Rozsah práce: **40stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] BRDEK, Miroslav. Sociální politika v zemích EU a ČR. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. 391 s. ISBN 80-85963-71-X.
[2] BŘESKÁ, Naděžda. Státní sociální podpora. 1. vyd. Ostrava: ANAG, 2004. 215 s. ISBN 80-7263-217-5.
[3] BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. Dávky sociální péče. 3. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2004. 279 s. ISBN 80-7263-228-0.
[4] KREBS, Vojtěch, et al. Sociální politika. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2002. 376 s. ISBN 80-86395-33-2.
[5] ČERNÁ, J., TRINNEROVÁ, D., VACÍK, A. Právo sociálního zabezpečení. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova : Čeněk Aleš, 2002. 157 s. ISBN 80-86473-07-4.

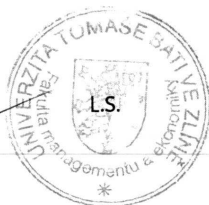
Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Fadrná**

Datum zadání bakalářské práce: **16. března 2007**

Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2007**

Ve Zlíně dne 16. března 2007

doc. PhDr. Václav Nováček, CSc.
děkan

Ing. Pavla Staňková, Ph.D.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Po 1. 1. 2007 nastala změna ve vyplácení dávek podmíněných sociální potřebností na dávky hmotné nouze. Ve své bakalářské práci se pokouším zmapovat změny, které v této oblasti nastaly. Má umožnit nahlédnout do velmi rozsáhlé oblasti, kterou vyplácení sociálních dávek bezesporu je a poukázat na některé nedostatky, které z praxe vyplynuly.

Teoretická část obsahuje mimo jiné dávky, které je nutné mít vyřízeny, než je podána žádost o dávku hmotné nouze.

Klíčová slova: nezaměstnanost, sociální dávky, sociální potřebnost, hmotná nouze, okruh společně posuzovaných osob, životní minimum, nezaopatřené dítě

ABSTRACT

After 1st January 2007 there was a change of a system of paying benefits which are based on social needful and benefits of material poverty. I would like to describe changes in the system of paying benefits. That is a main issue of my Bachelor's work. This work should give you a chance to look inside the big area of paying benefits and it should point out some fails which are based on practical experience from everyday life.

The theoretic part of the work contains other benefits which you must have applied for and solved out before you applied for the benefits of material poverty.

Keywords: unemployment, social security benefit, social needful, material distress, circle of together weighted men, living wage, unestablish child

Děkuji pracovníkům odboru sociálních věcí na Městském úřadu v Blansku za umožnění výkonu bakalářské praxe, za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytli v průběhu zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 SOCIÁLNÍ POLITIKA	11
2 NEZAMĚŠTNANOST	13
2.1 FRIKČNÍ NEZAMĚŠTNANOST.....	13
2.2 STRUKTURÁLNÍ NEZAMĚŠTNANOST	14
2.3 CYKlickÁ NEZAMĚŠTNANOST	14
2.4 POLITIKA SNIŽOVÁNÍ NEZAMĚŠTNANOSTI.....	14
3 DRUHY DÁVEK	15
3.1 DÁVKY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	15
3.1.1 Starobní důchod	15
3.1.2 Plný invalidní důchod.....	16
3.1.3 Částečný invalidní důchod	16
3.1.4 Vdovský a vdovecký důchod.....	16
3.1.5 Sirotčí důchod	17
3.2 DÁVKY NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ	18
3.2.1 Nemocenské	18
3.2.2 Podpora při ošetřování člena domácnosti.....	19
3.2.3 Peněžité pomoc v mateřství	20
3.2.4 Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství.....	21
3.3 DÁVKY V NEZAMĚŠTNANOSTI VYPLÁCENÉ ÚŘADEM PRÁCE	22
3.3.1 Podpora v nezaměstnanosti	22
3.3.2 Podpora při rekvalifikaci	23
3.4 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	24
3.4.1 Přídavek na dítě	25
3.4.2 Sociální příplatek	25
3.4.3 Příspěvek na bydlení	26
3.4.4 Rodičovský příspěvek	27
3.4.5 Příspěvek na školní pomůcky.....	28
3.4.6 Dávky pěstounské péče	28
3.4.7 Porodné	31
3.4.8 Pohřebné.....	31

4	DÁVKY PODMÍNĚNÉ SOCIÁLNÍ POTŘEBNOSTÍ - DO 31. 12. 2006.....	32
4.1	SOCIÁLNÍ POTŘEBNOST.....	32
4.2	ŽIVOTNÍ MINIMUM.....	33
4.3	OKRUH SPOLEČNĚ POSUZOVANÝCH OSOB.....	34
4.4	PŘÍJEM.....	35
4.5	NÁKLADY NA DOMÁCNOST.....	37
4.6	NEZAOPATŘENÉ DÍTĚ.....	37
4.7	DÁVKY SOCIÁLNÍ PÉČE V MIMOŘÁDNÝCH PŘÍPÁDECH.....	38
4.8	POVINNOSTI ŽADATELE O DÁVKU.....	38
4.9	FORMY DÁVEK.....	39
5	DÁVKY HMOTNÉ NOUZE - OD 1. 1. 2007.....	40
5.1	SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ.....	40
5.2	ŽIVOTNÍ MINIMUM.....	41
5.3	EXISTENČNÍ MINIMUM.....	42
5.4	PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ.....	43
5.5	DOPLATEK NA BYDLENÍ.....	45
5.6	MIMOŘÁDNÁ OKAMŽITÁ POMOC.....	47
5.7	SPOLEČNĚ POSUZOVANÉ OSOBY.....	50
5.8	PŘÍJEM.....	51
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	53
6	ANALÝZA SOCIÁLNÍCH DÁVEK.....	54
6.1	POROVNÁNÍ POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH DÁVEK ZA OBDOBÍ DO 31. 12. 2006 A PO 1. 1. 2007.....	54
6.2	ČÍSELNÉ ÚDAJE.....	64
6.3	ZHODNOCENÍ.....	71
	ZÁVĚR.....	73
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	74
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	76
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	77
	SEZNAM TABULEK.....	78
	SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Ke zvolení námětu bakalářské práce mě vedla praxe na Městském úřadu v Blansku, odboru sociálních věcí - oddělení hmotné nouze. Zde jsem měla možnost podrobně sledovat postupy při poskytování sociálních dávek. Byla jsem účastna celého průběhu od osobního podání žádosti klientem, vydokladování všech potřebných podkladů, počítačové zpracování až po vyplacení dávky žadateli.

Cílem mé práce je orientačně zmapovat situaci nově vyplácených dávek hmotné nouze a pokusit se je srovnat s dávkami před 1. 1. 2007 a to dávkami podmíněnými sociální potřebností.

Na obecních úřadech se vyplácí několik druhů sociálních dávek. Tyto dávky jsou určeny jednak pro jednotlivce, rodiny s dětmi, staré občany a těžce zdravotně postižené občany. Zaměřila jsem se pouze na dávky poskytované jednotlivcům a rodinám s dětmi. Dávky, které jsou poskytovány starým občanům a občanům těžce zdravotně postiženým ve své práci nezmiňuji.

Poskytnutí sociálních dávek na obecních úřadech musí předcházet uplatnění všech nároků na jiné dávky, proto mám v teoretické části uvedeny druhy těchto dávek - důchodové, nemocenské, dávky z úřadu práce a dávky státní sociální podpory.

Do 31. 12. 2006 byly sociální dávky vypláceny na základě zákona o sociální potřebnosti, po 1. 1. 2007 se tyto dávky změnilly v dávky hmotné nouze. Těmto dvěma typům dávek věnuji další dvě kapitoly v teoretické části.

Domnívám se, že přehled jednotlivých dávek a rozbor jejich poskytování může být pro mnohé zajímavý při orientaci v této oblasti.

Mohlo by se zdát, že sociální dávky nemají souvislost s oborem ekonomika a management, ale skutečnost je jiná.

Výše a vývoj vládního deficitu jsou ovlivňovány na zdrojové straně zejména daňovými příjmy a příjmy vládních institucí ze sociálního a zdravotního pojištění, na výdajové straně jednak běžnými, jednak kapitálovými výdaji. K běžným patří zejména výdaje na sociální dávky, neinvestiční dotace a náklady na činnost institucí vládního sektoru, mezi kapitálové pak hlavně výdaje na pořízení fixního kapitálu, investiční dotace a také kapitálové transfery.

Náklady na dávky hmotné nouze hradí stát, a to z finančních prostředků získaných příslušným orgánem pomoci v hmotné nouzi formou dotace poskytované podle zvláštního právního předpisu - zákona o rozpočtových pravidlech. Ze státního rozpočtu jsou hrazeny dotace územním samosprávným celkům na dávky sociální péče a na dávky pomoci v hmotné nouzi.

MPSV vydává rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční účelové dotace z kapitoly státního rozpočtu na dávky sociální péče a pomoci v hmotné nouzi. V tomto rozhodnutí jsou uvedeny podmínky pro přidělení dotace a její zúčtování.

Tím se tedy potvrzuje známá věta, že všechno souvisí se vším.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ POLITIKA

Politikou sociální rozumíme takovou politiku, při které zájmy lidí ve společnosti jsou uspokojovány způsobem trvale prospěšným celku.

Sociální politika usiluje o to, aby se co nejméně občanů stalo objekty sociální péče a vytváří podmínky, aby byli aktivními subjekty ve vztahu k vlastnímu osudu a osudu celé společnosti. Jde o to, aby co nejméně občanů bylo odkázáno na sociální záchranou síť.

Aktivita sociální politiky závisí na tom, jaká úloha se připisuje: státu, tržním a netržním subjektům v hospodářském a společenském životě.

Pokud se stát, jeho orgány a instituce považují za jediný rozhodovací činitel, pak stát vystupuje v sociální oblasti v roli dobrodince, který garantuje sociální jistoty obyvatelstvu. Pokud se vedle státu počítá s dalšími subjekty, je nutná interakce těchto zájmů. Je třeba, aby všichni navzájem spolupracovali.

K subjektům sociální politiky patří:

- a) státní (vládní, legislativní a správní) orgány na centrální úrovni a jejich odborné orgány, ministerstva a územní orgány sociálních věcí, např. úřady práce,
- b) zaměstnanecké, odborové a samosprávné orgány,
- c) zaměstnavatelské orgány, např. svazy zaměstnavatelů,
- d) občanské iniciativy, např. dobročinné organizace,
- e) rodiny a občané.

Ve skutečnosti má sociální politika aktivní úlohu ve společnosti, značnou část jejích výdajů představují investice do lidí, které se společnosti mnohonásobně vracejí, např. vzdělávání.

Sociální politika je spojena s postavením lidí ve společnosti a proto může pozitivně ovlivňovat (stimulovat) jejich chování a činnost.

Společenská praxe vychází z toho, že:

- člověk dokáže tím více, čím vyšší jsou jeho dovednosti a čím jasněji vidí výsledky své činnosti. Proto sociální politika podporuje rozvoj a uplatnění znalostí a dovedností lidí.

- každý člověk není schopný podat výkony, které uplatní na trhu a proto potřebuje ochranu před tvrdou tržní konkurencí, v níž nemůže obstát. Tuto ochranu poskytují státní i nestátní orgány a instituce potřebným občanům.

Sociální politika jako praktická aktivita formuje vztah jedinců a sociálních podmínek jejich života. Každý je nějak účasten sociální politiky, nějakým způsobem ji spoluutváří, ať už jde o něho samotného, o život jeho rodiny, o život společenství. Zároveň je však každý vystaven sociálním podmínkám, které nemá ve své moci, které jsou pro něj jistou objektivní daností.

Sociální politika může být vědní disciplínou, zabývající se zkoumáním procesů tvorby a realizace politik, dotýkajících se vztahů jedinců a sociálních podmínek jejich života.

Sociální politika v souhrnu je: politika státu, charita, svépomoc, právní úprava vztahů mezi lidmi, měnící se hospodářské poměry, sociální zabezpečení, měnící se životní podmínky.

A. Základní oblasti aktivní sociální politiky:

- 1) sociální a pracovně právní zákonodárství
- 2) politika zaměstnanosti
- 3) politika v oblasti vzdělávání a zdraví
- 4) rodinná a bytová politika

B. Sociální ochrana některých skupin obyvatelstva

- 1) stanovení životního minima, mzdy a důchody
- 2) podpory v nezaměstnanosti, sociální podpory nezaměstnaným
- 3) sociální ochrana potřebných občanů a rodin s dětmi
- 4) ochrana bydlení
- 5) státní podpora rodin s dětmi
- 6) ochrana nemocných a zdravotně postižených
- 7) poskytování ústavní sociální péče starým a invalidním občanům

2 NEZAMĚSTNANOST

Znamená ztrátu statků a služeb, které by mohly být nezaměstnanými vytvořeny. Součástí této ztráty jsou i sociální dávky v nezaměstnanosti.

Negativa: zatěžování státního rozpočtu, sociální důsledky (pokles životní úrovně, zdravotní problémy, ztráta kvalifikace).

Základní skupiny, které je třeba rozlišovat:

- 1) **Zaměstnaní** - obyvatelstvo, které má placené zaměstnání, nebo sebezaměstnání (včetně osob dočasně v práci nepřítomných, ale s formální vazbou k zaměstnání)
- 2) **Nezaměstnaní** - nemají placená zaměstnání ani sebezaměstnání, přitom práci aktivně hledají a jsou ochotni během určité doby nastoupit. Jde o osoby schopné a ochotné pracovat.
= **ekonomicky aktivní obyvatelstvo - pracovní síla dané země**
- 3) **ostatní** - studenti, penzisté, invalidé, ženy v domácnosti - pokud nesplňují podmínky předchozích skupin.
= **ekonomicky neaktivní obyvatelstvo**

Rozdělení nezaměstnanosti:

1. dobrovolná - dobrovolné rozhodnutí, neusilování o práci, bez jakékoliv registrace,
2. nedobrovolná - aktivní usilování o získání práce.

2.1 Frikční nezaměstnanost

Vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi oblastmi a pracovními místy nebo v průběhu jednotlivých stádií životního cyklu. Dokonce i kdyby se ekonomika nacházela ve stavu plné zaměstnanosti, byla by zde vždy určitá fluktuace – lidé, kteří hledají zaměstnání po absolvování školy, nebo se stěhují do jiného města, ženy se mohou vracet do práce poté, co měly děti. Protože frikčně nezaměstnaní pracovníci často přecházejí z jedné práce do druhé, nebo shánějí lepší zaměstnání, má se obvykle za to, že jsou nezaměstnaní "dobrovolně". Je krátkodobá a vesměs neodstranitelná, dá se snížit lepší informovaností.

2.2 Strukturální nezaměstnanost

Objevuje se tam, kde je nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovnících. Nesoulad může vzniknout proto, že se poptávka po určitém druhu práce zvyšuje, zatímco poptávka po jiném druhu se snižuje, a nabídka se ani v jednom případě nepřizpůsobuje dostatečně rychle. Díky tomu se často setkáváme s nerovnováhami u jednotlivých povolání nebo oblastí, protože určité sektory se rozvíjejí, zatímco jiné upadají. Např. těžební oblasti, kde jsou převážně pracovníci školení pro důlní činnost, která je pro jiné obory nepoužitelná. Je poměrně vysoká a dlouhodobá - vznikají tzv. strukturální kapsy, možnost rekvalifikace.

2.3 Cyklická nezaměstnanost

Je-li celková nabídka práce nízká. Jestliže se celkové výdaje a produkt snižují, nezaměstnanost se zvyšuje prakticky všude. Tento stav nastává zejména v období hospodářské recese (část hospodářského cyklu směřující ke dnu), pracovníci jsou propouštěni bez nároku na návrat.

2.4 Politika snižování nezaměstnanosti

Jsou používány vládní zásahy dvojího typu - aktivní a pasivní.

Aktivní - je snaha snížit nezaměstnanost udržením vysoké zaměstnanosti. Dále jde o udržování vysoké zaměstnanosti cestou snižování přirozené míry nezaměstnanosti. Jde např. o zlepšování informací o volných pracovních místech, financovaná rekvalifikace, či migrace za prací.

Pasivní - zmírňuje se dopad nezaměstnanosti vyplácením dávek v nezaměstnanosti. Snižování nezaměstnanosti probíhá v rámci proticyklické politiky - stimuluje růst zaměstnanosti a produktu. Jde tedy i o snižování cyklické nezaměstnanosti. Opatřeními zde jsou expanzivní (výdajové) poptávkové kroky fiskální politiky přispívající k tvorbě nových pracovních míst (společensky účelná pracovní místa, veřejně prospěšné práce).

3 DRUHY DÁVEK

3.1 Dávky důchodového pojištění

Z pojištění se poskytují tyto důchody:

- a) starobní,
- b) plný invalidní,
- c) částečný invalidní,
- d) vdovský a vdovecký,
- e) sirotčí.

3.1.1 Starobní důchod

Na starobní důchod má pojištěnec nárok, jestliže získal dobu pojištění nejméně:

- a) 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen "důchodový věk"), nebo
- b) 15 let a dosáhl aspoň 65 let věku, pokud nesplnil podmínky podle písmene a).

Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže:

- a) získal dobu pojištění nejméně 25 let,
- b) ke dni, od něhož má být starobní důchod přiznán, je poživatelem částečného invalidního důchodu, a
- c) ke dni uvedenému v písmenu b) do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše dva roky.

Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku také, jestliže:

- a) získal dobu pojištění nejméně 25 let,
- b) pobíral plný invalidní důchod nepřetržitě aspoň po dobu pěti let, a
- c) nárok na plný invalidní důchod pobíraný po dobu uvedenou v písmenu b) zanikl a ke dni odnětí tohoto důchodu do dosažení důchodového věku mu chybí nejvýše pět let.

Starobní důchod před dosažením důchodového věku se přiznává nejdříve ode dne podání žádosti o přiznání tohoto důchodu. Za den vzniku nároku na starobní důchod se považuje den, od něhož je tento důchod přiznán.

3.1.2 Plný invalidní důchod

Pojištěnec je **plně invalidní**, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu:

- a) poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %, nebo
- b) je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek.

3.1.3 Částečný invalidní důchod

Pojištěnec je částečně invalidní, jestliže jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti poklesla z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 33 %.

Pojištěnec je částečně invalidní také tehdy, jestliže mu dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžuje obecné životní podmínky.

Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou, pokud bezprostředně před vznikem částečné invalidity byl pobírán plný invalidní důchod.

3.1.4 Vdovský a vdovecký důchod

Vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela. Po uplynutí této doby má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže:

- a) pečuje o nezaopatřené dítě,
- b) pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- c) pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- d) je plně invalidní, nebo
- e) dosáhla věku 55 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

Nárok na vdovský důchod zaniká uzavřením nového manželství. Zanikne-li nárok na vdovský důchod tímto způsobem, náleží vdově částka ve výši 12 měsíčních splátek vdovského důchodu, na který měla vdova nárok ke dni zániku nároku na vdovský důchod; tato částka se vyplatí nejpozději do tří měsíců ode dne zániku nároku na vdovský důchod.

Nárok na vdovský důchod zaniká dnem právní moci rozhodnutí soudu o tom, že vdova úmyslně způsobila smrt manžela jako pachatelka, spolupachatelka nebo účastnice trestného činu.

Vše platí obdobně i pro nárok vdovce na vdovecký důchod s výjimkou bodu e), že dosáhl důchodového věku 58 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

3.1.5 Sirotčí důchod

Na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li:

a) rodič (osvojitel) dítěte, nebo

b) osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ni bylo v době její smrti převážně odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče, jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená v písmenu b) byli poživateli starobního, plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřeli následkem pracovního úrazu.

Osiřelé nezaopatřené dítě má za splnění podmínek stanovených výše nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů (osvojitelů) nebo osobě uvedené v písmenu b).

Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi.

Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením. Pokud oboustranně osiřelé dítě osvojí jen jedna osoba, zaniká nárok na ten sirotčí důchod, který náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu, a to ve výši, v jaké by náležel, kdyby byl vyplácen ke dni zrušení osvojení.

3.2 Dávky nemocenského pojištění

Tento typ dávek je upraven ve vyhlášce č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžních dávek v nemocenském pojištění, a zákoně č. 54/1965 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů (dále jen pojištění) pro případ dočasné pracovní neschopnosti, nařízené karantény, těhotenství a mateřství a podpora při ošetřování člena domácnosti nebo péče o něj a organizaci a provádění pojištění.

Z pojištění se poskytují tyto dávky:

- nemocenské,
- podpora při ošetřování člena domácnosti,
- peněžité pomoci v mateřství,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastni:

- a) zaměstnanci,
- b) osoby samostatně výdělečně činné.

3.2.1 Nemocenské

Podmínky nároku na nemocenské

Nárok na nemocenské má pojištěnec, který byl uznán dočasně práce neschopným nebo kterému byla nařízena karanténa.

Nemocenské se poskytuje za kalendářní dny, a proto jeho poskytování není vázáno konkrétním rozvržením pracovní doby a zaměstnanec má na ni právo po vzniku pojistného poměru nemocenského pojištění.

Nárok na nemocenské nemá pojištěnec, který si pracovní neschopnost přivodil:

- v úmyslu vylákat nemocenské, nebo
- zaviněnou účastí ve rvačce, nebo
- jako bezprostřední následek své opilosti nebo zneužití omamných prostředků, nebo

- při spáchání úmyslného trestného činu, za nějž zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice přesahuje jeden rok.

Podpůrčí doba u nemocenského

Podpůrčí doba je doba, po kterou může zaměstnanec při pracovní neschopnosti pobírat nemocenské. Začíná běžet od prvního kalendářního dne pracovní neschopnosti. Nemocenské se poskytuje nejdéle po dobu jednoho roku, ale může být poskytováno i déle, pokud lze očekávat, že se zaměstnanec v krátké době stane znovu práce schopen. O prodloužení podpůrčí doby rozhoduje příslušná okresní správa sociálního zabezpečení, a to na základě žádosti zaměstnance.

Výše nemocenského

Výše nemocenského za kalendářní den činí 69 % denního vyměřovacího základu. Za první tři kalendářní dny pracovní neschopnosti nebo karantény nařízené podle zvláštního právního předpisu činí však výše nemocenského 25% denního vyměřovacího základu.

Ochranná lhůta

Je doba, ve které zaměstnanec, pokud onemocní po skončení pracovně právního vztahu, má nárok na výplatu dávek nemocenského pojištění. Vždy náleží výplata dávek od posledního zaměstnavatele.

Ochranná lhůta činí 42 dnů od skončení zaměstnání; jestliže však zaměstnanec byl naposledy zaměstnán po kratší dobu, činí ochranná lhůta jen tolik dnů, kolik dnů byl naposledy zaměstnán.

U žen, jejichž zaměstnání skončilo v době těhotenství, činí ochranná lhůta vždy šest měsíců.

3.2.2 Podpora při ošetřování člena domácnosti

Podmínky nároku na ošetřovné

Podpora při ošetřování člena rodiny náleží zaměstnanci (muži nebo ženě), který nemůže pracovat, poněvadž musí:

1. ošetřovat nemocné dítě mladší než 10 let, nebo
2. pečovat o dítě mladší než 10 let z toho důvodu, že:
 - a) dětské výchovné zařízení, v jehož péči dítě jinak je, nebo škola, do které chodí, byly uzavřeny z nařízení příslušných orgánů, nebo
 - b) dítě nemůže být pro nařízenou karanténu v péči dětského výchovného zařízení, nebo docházet do školy, nebo
 - c) osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla, nebo jí byla nařízena karanténa (karanténní opatření), a proto nemůže o dítě pečovat, nebo
3. ošetřovat jiného nemocného člena rodiny, jestliže jeho zdravotní stav vyžaduje nezbytně ošetřování jinou osobou.

Podmínkou nároku na ošetřovné je, že dítě nebo nemocný člen rodiny žije se zaměstnancem ve společné domácnosti.

Doba poskytování podpory při ošetřování člena rodiny

Podpůrní doba u ošetřovného činí:

- a) 9 kalendářních dnů, pečuje-li o nemocného vdaná žena nebo ženatý muž,
- b) 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči aspoň jedno dítě ve věku do skončení povinné školní docházky.

Podpůrní doba u ošetřovného počíná od prvního dne potřeby ošetřování nebo péče.

Výše ošetřovného

Výše ošetřovného za kalendářní den činí 69 % denního vyměřovacího základu

3.2.3 Peněžítá pomoc v mateřství

Podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství

Peněžítá pomoc v mateřství náleží zaměstnankyni, jestliže byla v posledních dvou letech před porodem účastna aspoň 270 dnů nemocenského pojištění.

Peněžité pomoci v mateřství náleží také zaměstnankyni, která do své trvalé péče nahrazující mateřskou péči převzala dítě, jež jí bylo svěřeno rozhodnutím příslušného orgánu nebo dítě, jehož matka zemřela. Podmínky pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství a způsob jejího stanovení se posuzují podle stavu ke dni převzetí dítěte.

Doba poskytování peněžité pomoci v mateřství

- a) 14 týdnů, ženě, které se narodilo mrtvé dítě,
- b) 22 týdnů, ženatému muži, jehož žena je závažně dlouhodobě nemocná, nebo zaměstnanci, který převzal do své péče jedno dítě na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nebo dítě, jehož matka zemřela,
- c) 28 týdnů vdané ženě, která dítě porodila,
- d) 31 týdnů osamělé ženě, která převzala do své péče dítě na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nebo dítě, jehož matka zemřela,
- e) 37 týdnů u pojištěnky, která porodila zároveň dvě nebo více dětí.

Výše peněžité pomoci v mateřství

Výše peněžité pomoci v mateřství za kalendářní den činí 69 % denního vyměřovacího základu.

Ochranná lhůta

Ochranná lhůta činí 6 měsíců od skončení zaměstnání ke dni nástupu na mateřskou dovolenou nebo ke dni skutečného porodu.

3.2.4 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Podmínky nároku na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Nárok na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství má zaměstnankyně, která konala práci, jež je těhotným ženám zakázána nebo jež podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství, a je proto v těhotenství dočasně převedena na jinou práci, při níž dosahuje bez svého zavinění nižšího započitatelného příjmu než na dosavadní práci. K poklesu započitatelného příjmu, který vznikl v důsledku kratšího pracovního úvazku po převedení zaměstnankyně na jinou práci, se však nepřihlíží.

Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se poskytuje za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení zaměstnankyně na jinou práci. Vyrovnávací příspěvek se poskytuje v těhotenství nejdéle do nástupu mateřské dovolené a po ukončení mateřské dovolené nejdéle do konce devátého měsíce po porodu. Stanoví se jako rozdíl denního vyměřovacího základu zaměstnankyně zjištěného ke dni jejího převedení na jinou práci a průměru jejích započitatelných příjmů připadajícího na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení.

[7], [8], [19]

3.3 Dávky v nezaměstnanosti vyplácené úřadem práce

- a) podpora v nezaměstnanosti,
- b) podpora při rekvalifikaci.

3.3.1 Podpora v nezaměstnanosti

Nárok na podporu v nezaměstnanosti má uchazeč o zaměstnání, který:

- vykonával v délce alespoň 12 měsíců v rozhodném období zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost zakládající povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- požádal úřad práce, u kterého je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, o poskytnutí podpory v nezaměstnanosti a
- ke dni, k němuž má být podpora v nezaměstnanosti přiznána, není poživitelem starobního důchodu.

Nárok na podporu v nezaměstnanosti nemá uchazeč o zaměstnání, kterému vznikl nárok na výsluhový příspěvek podle zvláštních právních předpisů nebo příspěvek za službu podle zvláštních právních předpisů, a tento příspěvek je vyšší než podpora v nezaměstnanosti, která by uchazeči o zaměstnání náležela, pokud by neměl nárok na výsluhový příspěvek nebo příspěvek za službu.

O podpoře v nezaměstnanosti rozhodne úřad práce.

Podpůrčí doba činí u uchazeče o zaměstnání:

- a) do 50 let věku - 6 měsíců,
- b) od 50 do 55 let věku - 9 měsíců,
- c) nad 55 let věku - 12 měsíců.

Rozhodující pro délku podpůrčí doby je věk uchazeče o zaměstnání dosažený ke dni podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti.

Výše podpory v nezaměstnanosti

Výše podpory v nezaměstnanosti se stanoví procentní sazbou z průměrného měsíčního čistého výdělku, který byl u uchazeče o zaměstnání zjištěn a naposledy používán pro pracovní právní účely v jeho posledním ukončeném zaměstnání v rozhodném období podle pracovní právních předpisů.

Výše podpory v nezaměstnanosti u uchazeče o zaměstnání, který naposledy před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání vykonával samostatnou výdělečnou činnost, se stanoví procentní sazbou z posledního vyměřovacího základu v rozhodném období přepočteného na 1 kalendářní měsíc.

Procentní sazba podpory v nezaměstnanosti činí první 3 měsíce podpůrčí doby 50 % a po zbývajících podpůrčí dobu 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu.

Maximální výše podpory v nezaměstnanosti činí 0,58násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém byla podána žádost o podporu v nezaměstnanosti.

3.3.2 Podpora při rekvalifikaci

Nárok na podporu při rekvalifikaci má uchazeč o zaměstnání, který se účastní rekvalifikace zabezpečované úřadem práce a ke dni, k němuž má být podpora při rekvalifikaci přiznána, není poživatелеm starobního důchodu.

O podpoře při rekvalifikaci rozhoduje úřad práce.

Podpora při rekvalifikaci se poskytuje po celou dobu rekvalifikace.

Výše podpory při rekvalifikaci

Výše podpory při rekvalifikaci se stanoví procentní sazbou z průměrného měsíčního čistého výdělku, který byl u uchazeče o zaměstnání zjištěn a naposledy používán pro pracovněprávní účely v jeho posledním ukončeném zaměstnání v rozhodném období podle pracovněprávních předpisů. Procentní sazba podpory při rekvalifikaci činí 60 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu.

Maximální výše podpory při rekvalifikaci činí 0,65násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém uchazeč o zaměstnání nastoupil na rekvalifikaci.

[14]

3.4 Dávky státní sociální podpory

Cílem státní sociální podpory (dále jen SSP) je, aby se stát podílel na krytí nákladů na výživu a ostatní potřeby dětí a rodin. Náklady na SSP hradí stát ze státního rozpočtu.

V návaznosti na novou úpravu životního minima, kterou přináší zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, dochází od 1. ledna 2007 ke změnám dávek poskytovaných podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Rozdělení dávek SSP:

a) dávky poskytované v závislosti na výši příjmů (tzv. testované dávky):

- přídavek na dítě,
- sociální příplatek,
- příspěvek na bydlení;

b) ostatní dávky (tzv. netestované):

- rodičovský příspěvek,
- příspěvek na školní pomůcky,
- dávky pěstounské péče,
- porodné,
- pohřebné.

3.4.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní, dlouhodobou dávkou, poskytovanou rodinám s dětmi, která jim pomáhá krýt náklady, spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Nárok má nezaopatřené dítě do 26 let, které žije v rodině s příjmem nižším než je **čtyřnásobek životního minima** rodiny. Pro výpočet dávky se posuzuje příjem za předchozí kalendářní rok. Přídavek je vyplácen ve třech úrovních v závislosti na příjmu rodiny. Výše dávky je stanovena jako násobek částky životního minima dítěte a příslušného koeficientu.

Tab. 1. Výše přídavku na dítě podle věku nezaopatřeného dítěte a příjmu rodiny činí k 1. lednu 2007 měsíčně (v Kč).

Nezaopatřené dítě má nárok na přídavek	Výše přídavku vyjádřená násobkem částky ŽM dítěte	Příjem rodiny vyjádřený násobkem částky ŽM
ve zvýšené výměře	0,36	do 1,5
v základní výměře	0,31	nad 1,5 do 2,4
ve snížené výměře	0,16	nad 2,4 do 4,0

Zdroj [21]

Tab. 2. Výše přídavku na dítě podle věku nezaopatřeného dítěte a příjmu rodiny činí k 1. lednu 2007 měsíčně (v Kč).

Věk nezaopatřeného dítěte	Výše přídavku na dítě dle úrovně výměry měsíčně (v Kč)		
	zvýšená	základní	snížená
do 6 let	576	496	256
6 – 15 let	706	608	314
15 - 26 let	810	698	360

Zdroj [21]

3.4.2 Sociální příplatek

Cílem této dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady, spojené se zabezpečováním potřeb jejich dětí. U tohoto druhu dávky je testován příjem rodiny za kalendářní čtvrtletí.

Nárok má rodič, který se stará o alespoň jedno nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje **2,20 násobek** životního minima rodiny.

Tab. 3. Hranice čistého příjmu v Kč měsíčně pro nárok na sociální příplatek od 1. 1. 2007.

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Hranice čistého příjmu (v Kč)	
	1,0násobek ŽM (maximální)	2,2násobek ŽM (není nárok)
jedno do 6 let	7 080	15 576
dvě 5, 8 let	9 040	19 888
tři 5, 8, 12 let	11 000	24 200
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	29 150

Zdroj [21]

Výše sociálního příplatku je odstupňována podle věku dítěte a příjmu rodiny.

Tab. 4. Výše sociálního příplatku na dítě při rozhodném příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí měsíčně (v Kč) k 1. lednu 2007.

Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Sociální příplatek při příjmu rodiny v předchozím kalendářním		
	1,0 ŽM	1,6 ŽM	2,0 ŽM
do 6 let	873	437	146
6 – 15 let	1070	535	179
15 - 26 let	1 228	614	205

Zdroj [21]

Sociální příspěvek se zvyšuje v případech, kdy dítě je dlouhodobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě nemocné, zohledněny jsou také zdravotní postižení nebo osamělost rodiče. Vyšší sociální příspěvek se poskytuje i rodinám, kde se narodilo více dětí současně, a to v době do tří let jejich věku. Nově se sociální příspěvek zvyšuje i rodinám, kde **dítě studuje na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia.**

3.4.3 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy.

Nárok má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení **a zároveň** těchto

30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.

Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů v domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. **Normativní náklady na bydlení jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících.**

Pro příklad uvádím jen nájemní byty.

Tab. 5. Výše příspěvku na bydlení od 1. 1. 2007 měsíčně v Kč.

Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis.	50 000 – 99 999	10 000 - 49 999	do 9 999
1	3 339	2 893	2 659	2 518	2460
2	4 926	4 233	3 913	3 721	3640
3	6 764	5 858	5 440	5 188	5083
4 a více	8 545	7 453	6 948	6 644	6517

Zdroj [21]

Výše příspěvku na bydlení se stanoví jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (Praze 0,35)

3.4.4 Rodičovský příspěvek

Nárok má rodič, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o alespoň jedno dítě mladší 4 let. Je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené, nárok na rodičovský příspěvek je prodloužen do 7 let věku dítěte.

Rodičovský příspěvek náleží i tehdy, pokud dítě mladší 3 let navštěvuje jesle nebo obdobnou instituci pro předškolní děti nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci. Dítě, které dovršilo 3 roky věku, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně.

Příjem rodiče není testován, rodič může být výdělečně činný, aniž ztratí právo na pobírání rodičovského příspěvku. Po dobu své výdělečné činnosti musí však rodič zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Výše rodičovského příspěvku je stanovena ve výši částky odpovídající 40 % průměrné měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře za kalendářní rok, který o 2 roky předchází kalendářnímu roku, v němž se rodičovský příspěvek poskytuje. Pro rok 2007 se tedy vychází z průměrné mzdy roku 2005 a rodičovský příspěvek tak od 1. ledna do 31. prosince 2007 činí **Kč 7 582,--** měsíčně.

3.4.5 Příspěvek na školní pomůcky

Nárok má dítě, které bylo přihlášeno k zápisu k povinné školní docházce a má nárok na přídavek na dítě.

Příspěvek na školní pomůcky náleží dítěti jen jednou a vyplátí se v roce, kdy dítě nastupuje do 1. třídy.

Výše příspěvku na školní pomůcky činí **Kč 1 000,--**.

3.4.6 Dávky pěstounské péče

Účelem poskytování těchto dávek je zajistit financování výdajů na provádění této formy náhradní rodinné péče. Pěstounská péče je formou náhradní rodinné výchovy. Soud svěřuje dítě pěstounovi do péče na jeho žádost v případech, kdy se o něj vlastní rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Dávky pěstounské péče jsou čtyři a jsou určeny ke krytí nákladů svěřených dětí, na odměnu pěstouna a další náklady spojené s touto péčí.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Nárok má nezaopatřené dítě svěřené do pěstounské péče nejdéle do 26 let, pokud žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem.

Výše příspěvku na úhradu potřeb nezaopatřeného dítěte činí 2,30 násobek ŽM dítěte. V případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient, kterým se násobí ŽM dítěte, zvyšuje úměrně stupni postižení a činí 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte, 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte a 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte. Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanoví jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40.

Tab. 6. Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte k 1. lednu 2007 měsíčně v Kč.

Dítě ve věku	zdravé dítě	zdravé dítě	dlouhodobě nemocné	dlouhodobě zdrav. postižené	dlouhodobě těžce zdrav. postižené
	koeficient 1,40	koeficient 2,30	koeficient 2,35	koeficient 2,90	koeficient 3,10
nezaopatřené do 6 let	x	3 680	3 760	4 640	4 960
nezaopatřené od 6 do 15 let	x	4 508	4 606	5 684	6 076
nezaopatřené od 15 do 26 let	x	5 175	5 288	6 525	6 975
zaopatřené nezletilé ve věku od 15 do 18 let	3 640	x	x	7 540	8 060

Zdroj [21]

Odměna pěstouna

Je určitým způsobem společenské uznání osobě, pečující o cizí dítě v pěstounské péči.

Nárok má pěstoun, kterému bylo svěřeno dítě do pěstounské péče.

Výše odměny pěstouna je stanovena jako součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1,00 za každé dítě svěřené do pěstounské péče. K 1. lednu 2007 činí odměna pěstouna za jedno dítě **Kč 3 126,--** měsíčně.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech

Nárok má pěstoun, který se stará alespoň o **tři děti** v pěstounské péči nebo je-li pěstounovi svěřeno alespoň **1 dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě** vyžadující mimořádnou péči.

Výše odměny pěstouna činí za kalendářní měsíc součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,50. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje 0,5 životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě a o 0,75 životního minima jednotlivce jde-li o další dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči.

Tab. 7. Výše odměny pěstouna měsíčně v Kč k 1. lednu 2007.

Počet dětí v pěstounské péči	Výše odměny pěstouna
1	3 126
2	6 252
3	17 193
4	18 756
1 dlouhodobě těžce zdravotně postižené	17 193

Zdroj [21]

Příspěvek při převzetí dítěte

Účelem příspěvku při převzetí dítěte je přispět na nákup potřebných věcí pro dítě, přicházející do náhradní rodinné péče.

Nárok na tuto jednorázovou dávkou má pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče.

Výše příspěvku při převzetí dítěte činí 4,45 násobek životního minima dítěte.

Tab. 8. Výše příspěvku při převzetí dítěte měsíčně v Kč k 1. 1. 2007.

Věk dítěte	Výše příspěvku
do 6 let	7 120
od 6 do 15 let	8 722
od 15 do 26 let	10 013

Zdroj [21]

Příspěvek na nákup motorového vozidla

Nárok má pěstoun, který má v pěstounské péči nejméně čtyři děti. Podmínkou nároku dále je, že vozidlo nesmí pěstoun používat pro výdělečnou činnost.

Výše dávky závisí na ceně motorového vozidla a může činit až 70% ceny, **maximálně však Kč 100 000,-**. Tento příspěvek může být poskytnut též na opravu vozidla.

3.4.7 Porodné

Nárok na tuto jednorázovou dávku má žena, která porodila dítě. Jestliže žena, která porodila dítě, zemřela a nebylo jí porodné vyplaceno, má na dávku nárok otec. Na porodné má rovněž nárok osoba, která převzala dítě do jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů.

Výše závisí na počtu současně narozených dětí. Je stanovena jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu, jehož hodnota činí při narození 1 dítěte 11,10 a při narození dvou a více dětí současně 16,60.

Tab. 9. Výše porodného v Kč k 1. 1. 2007.

Počet současně narozených dětí	Porodné
1 dítě	17 760
2 děti	53 120
3 děti	79 680
4 děti	106 240

Zdroj [21]

3.4.8 Pohřebné

Pohřebné náleží jednorázově osobě, která vypravila pohřeb, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR nebo že se pohřeb konal na území ČR.

Výše pohřebného je stanoveno pevnou částkou ve výši **Kč 5 000,-**.

[2], [9], [11], [14], [21]

4 DÁVKY PODMÍNĚNÉ SOCIÁLNÍ POTŘEBNOSTÍ - DO

31. 12. 2006

4.1 Sociální potřebnost

Občan se považuje za sociálně potřebného, jestliže jeho **příjem nedosahuje částek životního minima** a nemůže si tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním.

Pokud občan není v pracovním ani obdobném poměru a nejsou zde ani jiné důvody pro to, aby se vycházelo z toho, že si nemůže zvýšit příjem vlastní prací, nelze ho uznat za sociálně potřebného, **není-li veden v evidenci uchazečů o zaměstnání u úřadu práce**. Sama skutečnost, že je v takové evidenci veden, mu však nezakládá nárok na dávku z důvodu nedostatečného příjmu. Úřad poskytující dávku sociální péče musí zjišťovat snahu občana získat zaměstnání - jeho vlastní aktivity. Občan musí prokazatelně vyvíjet snahu o získání zaměstnání, např. reakce na inzeráty.

Občané žijící ve společné domácnosti jejichž příjmy se posuzují společně, se považují za sociálně potřebné, jen jestliže ostatní podmínky sociální potřebnosti stanovené zákonem **splňují všechny tyto osoby**.

Za sociálně potřebné lze uznat i osoby, jejichž příjmy přesahují částky životního minima, pokud jsou jejich nezbytné náklady na zajištění základních životních potřeb a na nezbytné náklady na domácnost stanovené zákonem odůvodněně vyšší a občan nemůže tyto náklady uhradit vlastním přičiněním.

Sociální potřebnost nezletilého občana, který je po skončení povinné školní docházky veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, se posuzuje obdobně jako sociální potřebnost nezaopatřeného dítěte. Podmínkou je, že nezletilý občan žije v domácnosti s rodiči nebo osvojiteli.

Občan se nepovažuje za sociálně potřebného, i když jeho příjem nedosahuje částek životního minima, jestliže jeho celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mu mohou plně zaručit dostatečné zajištění jeho výživy a ostatních základních osobních potřeb a nezbytných nákladů na domácnost a toto zajištění vlastním přičiněním lze na občanu spravedlivě žádat. Za sociálně potřebného se též nepovažuje rodič, který neplní povinnosti zákon-

ného zástupce nezaopatřeného dítěte spojené s řádným plněním povinné školní docházky pokud dítě je pro účely sociální potřeby společně posuzovanou osobou.

Občan se nepovažuje za sociálně potřebného, i když jeho příjem nedosahuje částek životního minima,

- jestliže není v pracovním nebo obdobném vztahu ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání.
- jestliže nastoupil vojenskou základní (náhradní) službu, civilní službu, výkon trestu odnětí svobody nebo byl vzat do vazby.
- občan vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání pokud neprojevuje snahu zabezpečit si zvýšení příjmu vlastní prací.
- občan vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než jeden rok, pokud bez vážných důvodů odmítne vykonávat veřejně prospěšné práce, které odpovídají jeho zdravotnímu stavu a dopravní dosažitelnosti zaměstnání, nebo krátkodobé zaměstnání, které odpovídá dopravní dosažitelnosti zaměstnání.

4.2 Životní minimum

K vymezení okruhu osob, jimž jsou určeny dávky podle zákona o sociální potřebnosti, dochází především ve vazbě na zákon o životním minimu, který definuje životní minimum jako **společensky uznanou minimální hranici příjmu občana, pod níž nastává stav hmotné nouze**. Rozlišuje **částky na výživu a ostatní základní osobní potřeby**, které jsou odstupňovány podle věku a u osob starších 15 let též s ohledem na nezaopatřenost, a **částky na domácnost**, jejichž výše je odstupňována podle počtu osob tvořících domácnost. Životní minimum společně posuzovaných osob se stanoví jako úhrn částek na výživu a ostatní základní osobní potřeby všech společně posuzovaných osob a částky na domácnost podle počtu těchto osob v domácnosti (částka na domácnost se počítá pro všechny takové osoby jen jedna odpovídající jejich počtu).

Za částku potřebnou k zajištění **výživy a ostatních základních osobních potřeb** občana se považuje:

- Kč 1 750,--, jde-li o dítě do 6 let věku,
- Kč 1 950,--, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku,

- Kč 2 310,--, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku,
- Kč 2 530,--, jde-li o nezaopatřené dítě od 15 do 26 let věku,
- Kč 2 400,-- u ostatních občanů.

Za částku potřebnou k zajištění **nezbytných nákladů na domácnost** se považuje:

- Kč 2 020,--, jde-li o jednotlivce,
- Kč 2 630,--, žijí-li v domácnosti 2 osoby,
- Kč 3 260,--, žijí-li v domácnosti 3 nebo 4 osoby,
- Kč 3 660,--, žije-li v domácnosti 5 nebo více osob.

Žije-li v domácnosti více osob, jejichž příjmy se posuzují společně, započítává se částka potřebná k úhradě nezbytných nákladů na domácnost pouze jednou. Zjišťuje-li se však životní minimum jednotlivce, určí se součtem částky potřebné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb občana a poměrné částky potřebné k zajištění nezbytných nákladů na domácnost.

Částky životního minima vláda zvyšuje nařízením v pravidelném termínu od 1. ledna 2007, a to podle skutečného růstu nákladů na výživu a na ostatní základní osobní potřeby a nákladů na domácnost vyjádřeného růstem příslušných indexů spotřebitelských cen za domácnosti celkem ve stanoveném rozhodném období.

4.3 Okruh společně posuzovaných osob

Společně se posuzují ve vztahu k příslušným částkám životního minima příjmy těchto osob:

- nezaopatřené děti,
- rodiče nezaopatřených dětí,
- manželé, partneři,
- druh a družka,
- nezaopatřené děti nezaopatřených dětí, pokud spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Osoby se však společně posuzují, jen pokud společně trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby, tj. tvoří společnou domácnost. Rozhodující je trvání společného hospodaření.

K druhovi (družce) se jako ke společně posuzované osobě přihlíží, jen žije-li s oprávněnou osobou alespoň tři měsíce.

Společně posuzovat nelze rodiče s manželem nebo druhem jejich dítěte. Tyto dvě úplné rodiny se posuzují samostatně. Pouze v případě, že by manžel nezaopatřeného dítěte byl rovněž nezaopatřeným dítětem (manželé studenti), záviselo by společné posuzování na tom, jestli tato nová rodina tvoří společnou domácnost, nebo jestli každý žije nadále se svými rodiči.

Společnými potřebami se rozumí potřeby vymezené rámcem domácnosti, tedy rámcem obvyklých potřeb, společných osobám tvořícím toto společenství. Nejčastěji se jedná o úhradu základních životních potřeb - strava, bydlení, atd.

4.4 Příjem

Příjmem občana je průměrný měsíční příjem vyplacený v posledních šesti měsících před podáním žádosti o dávku sociální péče. Příjem občana se však zjišťuje ke dni podání žádosti o dávku sociální péče.

Pokud došlo k podstatnému poklesu příjmu a výše příjmu v předchozích šesti měsících nebyla taková, aby z něj mohla osoba nadále uhrazovat své životní potřeby, zjišťuje se výše příjmu k datu podání žádosti. K této situaci dochází například při skončení zaměstnání nebo kdy žena po porodu dítěte namísto příjmu z výdělečné činnosti začne pobírat peněžitou pomoc v mateřství, popřípadě rodičovský příspěvek.

U občana, který má příjem z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti se za příjem z této činnosti považuje pro účely tohoto zákona měsíčně nejméně částka ve výši 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství vyhlášené Českým statistickým úřadem za předchozí kalendářní rok.

Za příjem se považují:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky,
- příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti,

- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z pronájmu,
- peněžité dávky nemocenského pojištění, důchodového pojištění a úrazového pojištění, s výjimkou bolestného,
- podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci,
- plnění z pojištění pro případ dožití určitého věku,
- příjmy ze zahraničí, obdobné příjmům,
- příspěvek na výživu rozvedeného manžela a neprovdané matce,
- dávky státní sociální podpory a dávky sociální péče, s výjimkou jednorázových dávek a dávek poskytovaných vzhledem ke zdravotnímu stavu bez ohledu na sociální potřebnost,
- další opakující se nebo pravidelné příjmy.

Za příjem se nepovažuje část sociálního příplatku a příspěvku na úhradu potřeb dítěte náležející ze zdravotních důvodů, polovina příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu a zvýšení důchodu pro bezmocnost.

Zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení příjmu:

- vlastní prací,
- řádným uplatněním zákonných nároků a pohledávek, zejména nároku na dávky nemocenského pojištění, dávky důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory, výživné a příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce a uplatněním nároků z pracovních nebo obdobných vztahů
- prodejem nebo jiným využitím vlastního majetku.

Po občanu však nelze požadovat prodej nebo pronájem nemovitosti nebo bytu, které užívá k přiměřenému trvalému bydlení. Musí být zváženo, jestli zvýšení příjmu vlastním přičiněním směrem k určitému majetku lze po občanu spravedlivě žádat. Příslušné orgány mají uloženo zkoumat vždy všechny okolnosti situace konkrétního občana. Požadovat nelze prodej věcí potřebných k výkonu povolání, k přípravě na budoucí povolání nebo nezbytných vzhledem ke zdravotnímu stavu apod.

Možnost zvýšit si příjem vlastní prací se nezkoumá při posuzování sociální potřeby:

- poživatele starobního důchodu nebo plného invalidního důchodu,
- občana staršího 65 let,
- rodiče (osvojitele, občana, který dítě převzal do péče nahrazující péči rodičů, pěstouna) celodenně osobně řádně pečujícího alespoň o jedno dítě do čtyř let věku nebo o dítě starší, které nemůže být umístěno v předškolním zařízení, nebo o tři a více dětí, z nichž alespoň jedno je do deseti let věku a ostatní do patnácti let věku, nebo o dítě, které je dlouhodobě těžce zdravotně postižené a vyžaduje mimořádnou péči,
- občana osobně, celodenně a řádně pečujícího o blízkou nebo jinou osobu, která je převážně nebo úplně bezmocná, nebo starší 80 let a je částečně bezmocná,
- nezaopatřeného dítěte.

4.5 Náklady na domácnost

Jedná se o náklady na bydlení a výdaje na provoz domácnosti v nezbytném rozsahu. Náklady na bydlení zahrnují nájemné v nájemních bytech a obdobné náklady v družstevních bytech, údržbu bytu a domu (nikoli na přestavbu nebo modernizaci), vodné a stočné, komunální služby (např. odvoz odpadků), energie na vytápění a provoz domácnosti (v přiměřeném rozsahu). U vlastnického bydlení lze namísto nájemného započítávat daň z nemovitostí.

4.6 Nezaopatřené dítě

Za nezaopatřené dítě se považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:

- se soustavně připravuje na budoucí povolání,
- se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz,
- z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Uznání občana za sociálně potřebného se podmiňuje řádným plněním povinné školní docházky nezaopatřeným dítětem, které je společně posuzovanou osobou. Záměrem tohoto opatření je zabránit budoucímu sociálnímu vyloučení v současné době nezaopatřených dětí, ke kterému by mohlo dojít v souvislosti s neukončením povinné školní docházky.

4.7 Dávky sociální péče v mimořádných případech

Zákon o sociální potřebnosti obsahuje ustanovení umožňující poskytnutí dávky sociální péče v situaci, kdy občan nebo osoby s ním společně posuzované sice mají nedostatečný příjem, ale nesplňují všechny podmínky sociální potřebnosti (např. manžel žadatelky se vyhýbá práci, není uchazečem o zaměstnání,...) a hrozí jim vážná újma na zdraví. V tom případě je však dávka zpravidla nižší, než je rozdíl mezi příjmy a životním minimem posuzovaných osob. Využívá se především věcných dávek a zabezpečovány jsou zejména potřeby nezaopatřených dětí. Uvedené ustanovení dále umožňuje poskytnutí nezbytné pomoci nezletilému občanu, který nesplňuje podmínku trvalého pobytu na našem území. I zde je dávka poskytnuta jen v nezbytném rozsahu.

4.8 Povinnosti žadatele o dávku

Řízení se zahajuje podáním žádosti o dávku. Z podnětu úřadu nelze zahájit řízení o přiznání dávky sociální péče. Řízení je zahájeno dnem, kdy podání (žádost) došlo úřadu příslušnému ve věci rozhodovat.

Žadatel o dávku sociální péče nebo příjemce dávky sociální péče je povinen osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, dát písemně souhlas k ověření těchto skutečností a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav. Tato povinnost platí obdobně pro společně posuzované osoby.

4.9 Formy dávek

Dávka může být poskytnuta ve formě jednorázové nebo opakující se dávky.

Jednorázová dávka je používána mj. tehdy, když je zřejmé, že dojde v blízké době ke změně stávající situace, například ke zvýšení či snížení příjmů, a opakující se dávka by musela být např. za dva měsíce přehodnocována.

Forma opakující se dávky sociální péče je používána v případech dlouhodobého charakteru.

Ve většině případů jsou dávky sociální péče podmíněné sociální potřebností poskytovány v peněžité formě. Poskytnout je lze však též formou dávky věcné. Jedná se o proplácení určitých plnění namísto peněžitých dávek, a to zpravidla formou úhrady potřebného plnění, například zaplacení nájemného, obědů dětí ve školní jídelně, nákupu potravin apod. Této formy bývá využíváno často u občanů, kteří svým způsobem života nezaručují, že by poskytnuté peněžní prostředky použili na ten účel, na který jsou určeny.

[3], [4], [9], [10], [13] - [15], [18]

5 DÁVKY HMOTNÉ NOUZE - OD 1. 1. 2007

5.1 Sociální poradenství

Listina základních práv a svobod v článku 30 přiznává každému, kdo je v hmotné nouzi, právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Základními životními podmínkami pro účely pomoci v hmotné nouzi se rozumí základní podmínky biologické, psychické a sociální. Právo na poskytnutí pomoci neznamena automaticky nárok na peněžitou dávku nebo jiné věcné plnění v rámci systému pomoci v hmotné nouzi. Pouze v případě sociálního poradenství má každý nárok na jeho poskytnutí. Sociální poradenství mají povinnost zabezpečovat všechny orgány pomoci v hmotné nouzi, tj. pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Jde o poskytnutí základních informací o možnostech prevence situace hmotné nouze a o možnostech jejího řešení. Uvedená povinnost vyplývá z Evropské sociální charty, jejího článku 13, upravujícího právo na sociální a lékařskou pomoc. Česká republika v návaznosti na uvedený článek je zavázána stanovit, že každému se má dostat prostřednictvím kompetentních veřejných nebo soukromých služeb takového poradenství a osobní pomoci nezbytné k zabránění, odstranění nebo zmírnění stavu potřeby jednotlivce nebo rodiny. Jde o základní činnost v systému pomoci v hmotné nouzi. Vymezení základního sociálního poradenství je upraveno v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jde o poskytování základních informací, přispívajících k řešení stavu hmotné nouze osoby, resp. k jejímu předcházení. Příslušné orgány pomoci v hmotné nouzi musí pro poskytování sociálního poradenství pro úsek pomoci v hmotné nouzi vytvořit potřebné podmínky (u pracovníka, který tyto informace bude poskytovat, jeho vybavení pro poskytování základních informací apod.).

- Systém pomoci v hmotné nouzi je moderním systémem pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb.
- Zabraňuje jejich sociálnímu vyloučení.
- Je jednotný na celém území České republiky
- Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje se musí mít lépe než ta, která nepra-

cuje, popřípadě se práci vyhýbá.

- Nedílnou součástí pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty.
- Zákon stanovuje sedm situací spojených s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi. Nastanou-li, je osoba či rodina v hmotné nouzi a má nárok na pomoc.
- Jde v zásadě o situace, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb.
- Zákon zároveň napomáhá řešení některých nárazových životních situací, které nelze vyřešit jinak, než okamžitou peněžní pomocí.
- Důležité je, že každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací které vedou nejenom k řešení její situace hmotné nouze, ale i k předcházení jejího vzniku.
- Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:
 - příspěvek na živobytí,
 - doplatek na bydlení,
 - mimořádná okamžitá pomoc.

O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a vyplácejí je pověřené obecní úřady. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, nabyt účinnosti dne 1. 1. 2007, taktéž zákon o životním a existenčním minimu, který je veden pod č. 110/2006 Sb..

Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně ochranná veličina. Vedle ŽM je z důvodu větší motivace zaveden pro dospělé osoby v hmotné nouzi institut existenčního minima.

5.2 Životní minimum

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Částky životního minima v Kč za měsíc:

- pro jednotlivce 3 126,
- pro první dospělou osobu v domácnosti 2 880,
- pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti 2 600,
- pro nezaopatřené dítě ve věku:
 - do 6 let 1 600,
 - až 15 let 1 960,
 - 15 až 26 let (nezaopatřené) 2 250.

Životní minimum ani existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení.

Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi doplatkem na bydlení.

S životním minimem se porovnávají všechny čisté peněžní příjmy jednotlivce nebo společně posuzovaných osob (z pracovní činnosti, z podnikání, z kapitálového majetku, z pronájmu, důchody, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory a ostatní sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, výživné, atd.).

5.3 Existenční minimum

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let.

Částka existenčního minima za měsíc je Kč 2 020,--.

Valorizace životního a existenčního minima

Životní a existenční minimum je zvyšováno nařízením vlády. Vláda je zmocněna zvyšovat částky životního a existenčního minima vždy od 1. ledna podle skutečného vývoje spotřebitelských cen, pokud náklady na výživu a na ostatní základní osobní potřeby přesáhnou ve stanoveném rozhodném období 5 %. Částky životního a existenčního minima může vláda za mimořádných okolností zvýšit také mimo termín pravidelné valorizace.

5.4 Příspěvek na živobytí

Nedostatečnou příjmovou situaci řeší zákon především prostřednictvím příspěvku na živobytí. Podmínkou je, že se osoba, popřípadě společně posuzované osoby, nacházejí ve stavu hmotné nouze. Osoba se nachází v hmotné nouzi, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí. Přitom se posuzuje, zda si osoba příjem nemůže zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zda je zabezpečení jejích základních životních podmínek vážně ohroženo.

Žádost o příspěvek na živobytí se předkládá na předepsaném tiskopise spolu s dalšími doklady, uvedenými na tiskopisu žádosti. Řízení o přiznání dávky se zahajuje dnem podání žádosti. Účastníkem řízení o přiznání příspěvku na živobytí je pouze žadatel o dávku. O příspěvku na živobytí rozhodují pověřené obecní úřady (Újezdní úřady vojenských újezdů).

Posouzení nároku na příspěvek na živobytí

Nárok na příspěvek na živobytí vzniká dnem splnění podmínek pro tento příspěvek. Přitom příspěvek na živobytí náleží ode dne, kdy osoba splnila všechny podmínky nároku, nejdříve však od prvního dne měsíce, v němž bylo zahájeno řízení o přiznání dávky. Nárok na příspěvek na živobytí má osoba, která je uznána za osobu v hmotné nouzi, pokud její příjem, resp. příjem společně posuzovaných osob nedosahuje částky živobytí osoby (společně posuzovaných osob). Pro účely nároku na příspěvek na živobytí se okruh společně posuzovaných osob bere v úvahu ke dni podání žádosti o příspěvek na živobytí. Pokud osoba splňuje podmínky nároku na příspěvek v den podání žádosti, náleží jí příspěvek na živobytí v plné výši.

V souvislosti s posouzením nároku na výplatu příspěvku na živobytí v určitém kalendářním měsíci stanovuje zákon zabývat se příjmem, který měla osoba nebo společně posuzované osoby ve třech měsících, předcházejících měsíci, v němž má být příspěvek na živobytí vyplacen. Pokud průměrný měsíční příjem za tyto tři kalendářní měsíce bude vyšší než trojnásobek životního minima osoby nebo společně posuzovaných osob nárok na výplatu příspěvku na živobytí v měsíci následujícím po těchto třech měsících nevznikne.

Stanovení částky živobytí

Aby bylo možné posoudit, zda se osoba, popřípadě společně posuzované osoby, nachází ve stavu hmotné nouze, je nutné zabývat se částkou živobytí a její výší. Přitom samotný pojem živobytí osoby lze pro účely pomoci v hmotné nouzi charakterizovat jako úroveň příjmů v peněžní či věcné podobě, zabezpečující základní životní podmínky osoby, a to i s přihlédnutím ke snaze řešit situaci hmotné nouze, ve které se nachází. Základními parametry pro stanovení částky živobytí jsou existenční minimum jako výchozí hranice a životní minimum osoby jako horní hranice pro stanovení určitých navýšení popřípadě snížení částky živobytí.

Částka živobytí nezaopatřeného dítěte

Výše částky živobytí nezaopatřeného dítěte je vždy ve výši životního minima takového dítěte. Znamená to, že pro nezaopatřené dítě do 6 let věku činí jeho základní výše živobytí měsíčně částku Kč 1 600,--, pro dítě od 6 let věku do 15 let věku činí základní výše živobytí měsíčně částku Kč 1 960,-- a u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let věku činí základní výše živobytí měsíčně částku Kč 2 250,--.

Částka živobytí osoby, u níž se nezkoumá snaha o zvýšení příjmu vlastní prací

Zákon vymezuje skupinu osob, u nichž orgán pomoci v hmotné nouzi nezkoumá snahu o zvýšení příjmu vlastní prací. Patří mezi ně osoby starší 65 let, poživatelé starobního důchodu a osoby plně invalidní (zde dochází ke změně oproti posuzování sociální potřebsnosti, kdy muselo jít o příjemce plného invalidního důchodu). Dále jsou to rodiče pečující o děti do čtyř let věku nebo o dítě, které nemůže být z vážných důvodů umístněno v mateřské škole, nebo o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči (i ve vymezení této skupiny dochází oproti zákonu o sociální potřebsnosti k zúžení okruhu rodičů). Do této skupiny jsou zařazeny i osoby pečující o osoby závislé na péči jiné osoby ve stupních II. až IV. příspěvku na péči nebo o osoby starší 80 let závislé na péči jiné osoby ve stupni I. příspěvku na péči. Okruh těchto osob doplňují ještě nezaopatřené děti a osoby uznané dočasně práce neschopnými.

Formy výplaty příspěvku na živobytí

Příspěvek na živobytí je poskytován převážně v peněžní formě. Pokud však na základě sociálního šetření, popřípadě na základě jiných zjištění, je zřejmé, že by příjemce dávku nevyužíval k účelu, ke kterému je určena, umožňuje zákon poskytnout příspěvek na živobytí ve věcné formě nebo stanovit zvláštního příjemce. Pro účely zákona se věcnou formou rozumí např. poskytnutí poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě nebo přímá úhrada (zakoupení) věci (předmětu). Poukázku vystaví příslušný úřad.

Četnost výplaty

Zákon především umožňuje výplatu příspěvku na živobytí v pravidelných měsíčních lhůtách, které určí příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi. S ohledem na potřeby praxe zákon umožňuje výplatu příspěvku i v kratších časových intervalech, a to týdně a dokonce i denně. V těchto případech jde o návaznost na sociální práci s osobami, které neumí s finančními prostředky hospodařit. Příspěvek na živobytí se vyplácí v kalendářním měsíci, za který náleží, a to na základě posouzení podmínek v předcházejícím měsíci.

5.5 Doplatek na bydlení

Nárok na doplatek na bydlení

Nárok na doplatek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu. Za nájemce bytu se považuje i nájemce obytné místnosti v zařízeních určených k trvalému bydlení. Tzn., že nájemce se musí prokázat platnou nájemní smlouvou uzavřenou mezi pronajímatelem a nájemcem. V případech hodných zvláštního zřetele může orgán pomoci v hmotné nouzi rozhodnout, že za nájemce považuje pro účely doplatku na bydlení i osobu dlouhodobě užívající jinou než nájemní formu bydlení, např. smlouvu o podnájmu, smlouvu o ubytování v ubytovacím zařízení apod.

Druhou podmínkou je, že osoba užívá byt, jehož je vlastníkem nebo nájemcem, v obci, v níž je hlášena k pobytu. Znamená to, že osoba musí být v bytě přihlášena k pobytu a zároveň musí v bytě prokazatelně bydlet. Tím se vylučuje možnost, že vlastník nebo nájemce bytu by žádal o doplatek na bydlení na byt, ve kterém nebydlí a který tak může např. pronajímat a tím si zajistit zvýšení svého příjmu nebo žádá-li o tuto dávku na dva či více bytů.

Třetí podmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře a nároku na příspěvek na živobytí.

Nárok na doplatek na bydlení vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem. Dávka, na kterou vznikl nárok, náleží osobě ode dne, kdy splnila všechny podmínky nároku na dávku, nejdříve však od prvního dne měsíce, v němž bylo zahájeno řízení o přiznání dávky. Pro účely nároku na doplatek na bydlení se okruh společně posuzovaných osob bere v úvahu ke dni podání žádosti o doplatek na bydlení.

Nárok na doplatek na bydlení nevznikne, pokud osoba bez vážného důvodu odmítne možnost levnějšího přiměřeného bydlení nabídnutou nebo zprostředkovanou obcí, v níž má trvalý pobyt. Tato podmínka se nevztahuje na osoby starší 65 let a na poživatele starobního důchodu. Příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi může vyzvat obec, v níž má osoba trvalý pobyt, aby mu sdělila, zda si osoba o přidělení méně nákladného přiměřeného bydlení požádala či zda byla takováto nabídka takového bydlení ze strany obce učiněna a zda tato nabídka byla osobou akceptována.

Výplata doplatku na bydlení

Dávka se přizná a vyplácí nejdříve od počátku kalendářního měsíce, ve kterém bylo zahájeno řízení o poskytnutí této dávky.

Doplatek na bydlení se poskytuje v peněžní formě a vyplácí se měsíčně po uplynutí kalendářního měsíce, za který náleží, nejpozději do konce následujícího kalendářního měsíce.

Dávka se vyplácí v hotovosti u plátce, poštovní poukázkou, převodem na účet určený žadatelem nebo přímou úhradou částek. Způsob výplaty určuje plátce dávky.

Je-li důvodné podezření, že by oprávněná osoba nepoužila doplatek na bydlení na úhradu nákladů spojených s bydlením, může orgán pomoci v hmotné nouzi ustanovit zvláštního příjemce této dávky. Konkrétně lze doplatek na bydlení použít i bez souhlasu příjemce k přímé úhradě nájemného nebo služeb spojených s bydlením, a to tak, že plátce doplatku jej poukazuje přímo pronajímateli nebo poskytovateli služeb.

Přiměřené náklady na bydlení

Za přiměřené náklady na bydlení se pro účely doplatku na bydlení považují skutečné náklady na bydlení, nejvýše však do výše 30 %, a v hlavním městě Praze do výše 35 % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob.

V praxi všichni žadatelé o doplatek na bydlení budou mít skutečné náklady na bydlení vyšší než 30 %, resp. 35, % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob, jinak by nesplňovaly podmínkou nároku na příspěvek na bydlení podle zákona o státní sociální podpoře.

Odůvodněné náklady na bydlení

Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítává nájemné, které osoba platí po odečtení nájemného za užívání zařízení bytu, až do výše cílového nájemného, pravidelné úhrady za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, popřípadě obdobné náklady spojené s družstevní a vlastnickou formou bydlení, a úhrada prokazatelné nezbytné spotřeby energií.

Úhradou služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu, případně obdobnou vlastnickou formou bydlení, se rozumí úhrada za ústřední (dálkové) vytápění a za dodávku teplé vody, za úklid společných prostor v domě, za užívání výtahu, za dodávku vody z vodovodů a vodáren, za odvádění odpadních vod kanalizacemi, za osvětlení společných prostor v domě, za odvoz tuhého komunálního odpadu, za vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, popřípadě další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením. Do této položky se započítávají i náklady za úhradu vybavení bytu, které je součástí bytu a je ve vlastnictví pronajímatele.

Úhradou prokazatelné nezbytné spotřeby energií se rozumí úhrada dodávky a spotřeby elektrické energie, plynu, případně výdaje na další druhy paliv, a to ve výši, která je v místě obvyklá.

5.6 Mimořádná okamžitá pomoc

Zákon rozeznává pět specifických sociálních situací, kdy lze považovat osobu za osobu v hmotné nouzi, protože nemá dostatečné prostředky k zabezpečení svých nezbytných životních podmínek, popřípadě k úhradě nezbytných jednorázových výdajů. Uvedené situace řeší zákon prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci. Přitom není vyloučena možnost

poskytnutí mimořádné okamžité pomoci osobě, která byla uznána za osobu v hmotné nouzi pro účely příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení, pokud se ocitne v některé z uvedených situací.

I. Osobě hrozí vážná újma na zdraví

Jde o výjimečné situace, kdy orgán pomoci v hmotné nouzi považuje za osobu v hmotné nouzi osobu, která nesplňuje podmínky pro posouzení stavu hmotné nouze, který podmiňuje přiznání příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení, ale má prokazatelně nedostatek finančních prostředků a proto jí hrozí vážná újma na zdraví. V těchto případech půjde především o osoby z třetích zemí, které se na území České republiky dostanou do obtížné sociální situace (např. ženy, které byly zavlčeny do České republiky za účelem prostituce). Ve výjimečných případech půjde i o poskytnutí mimořádné okamžité pomoci osobám, kterým nebude možné poskytnout pomoc jiným způsobem. Pomoc je poskytována prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci ve výši, doplňující příjem osoby do výše existenčního minima, v případě nezaopatřených dětí do výše jejich životního minima. V případě posuzování stavu hmotné nouze a nároku na dávku se nebere v úvahu možný okruh společně posuzovaných osob.

II. Osobu postihla mimořádná událost

Další situace hmotné nouze je vázána na skutečnost, že osobu postihla mimořádná událost a celkové sociální a majetkové poměry osoby jsou takové, že jí neumožňují nepříznivou situaci překonat vlastními silami. Pozitivní je, že se rozšiřuje okruh mimořádných událostí. Zákon obsahuje jejich příkladný výčet. Lze odvodit, že orgán pomoci v hmotné nouzi může za mimořádné události považovat i další události, které osoby postihnou a na jejichž řešení bude nezbytné finanční pomoc poskytnout. Je zřejmé, že v těchto případech jde o první finanční pomoc a proto je nutné posouzení stavu hmotné nouze učinit bezodkladně. Pomoc je poskytována prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci, jejíž výše je s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby stanovena až do výše patnáctinásobku částky životního minima jednotlivce. Pro uvedený účel je situace posuzována v rámci okruhu společně posuzovaných osob.

III. Osoba nemá dostatečné prostředky k úhradě jednorázového výdaje

Orgán pomoci v hmotné nouzi může považovat osobu za osobu v hmotné nouzi, pokud nemá dostatečné prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje. Jde o situaci jednoznačně vázanou na správní uvážení orgánu pomoci v hmotné nouzi. Jde např. o úhradu poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání. Může jít i o úhradu jízdného v případě ztráty peněžních prostředků a o úhradu noclehu v případě nezbytné potřeby. V této souvislosti lze prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci poskytnout úhradu nákladů spojených s bydlením v případech, kdy doplatek na bydlení osobě v hmotné nouzi je vyplácen s měsíčním zpožděním. I pro tuto situaci je však nezbytné, aby se podle možností orgán pomoci v hmotné nouzi zabýval celkovými sociálními a majetkovými poměry osoby (společně posuzovaných osob) a jejím příjmem. Pomoc je poskytována prostřednictvím mimořádné pomoci, a to až do výše nezbytného jednorázového výdaje. Pro uvedený účel se posuzuje osoba jako jednotlivec, případný okruh společně posuzovaných osob se nebere v úvahu s výjimkou případné úhrady nákladů spojených s bydlením.

IV. Osoba nemá dostatečné prostředky k úhradě nákladů na předměty dlouhodobé potřeby, resp. na výdaje spojené se vzděláním nezaopatřeného dítěte

Osobu lze považovat za osobu v hmotné nouzi, pokud nemá dostatečné prostředky na úhradu nákladů spojených s pořízením nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti. Rovněž lze za tyto náklady považovat odůvodněné náklady související se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte. Finanční pomoc je poskytována prostřednictvím mimořádné okamžité pomoci, a to až do výše nákladů spojených s pořízením výše uvedených předmětů nebo odůvodněných nákladů spojených se vzděláním a zájmovou činností nezaopatřených dětí. Přitom součet výše dávek poskytnutých z uvedených důvodů nemůže v rámci kalendářního roku překročit desetinásobek částky životního minima jednotlivce. Pro uvedenou situaci je nezbytné se zabývat okruhem společně posuzovaných osob.

V. Osoby ohrožené sociálním vyloučením

V hmotné nouzi se mohou ocitnout i osoby ohrožené sociálním vyloučením. Mezi tyto osoby se řadí ty, které nesplňují obecné podmínky hmotné nouze pro účely příspěvku na

živobytí a pro doplatek na bydlení, ale s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí (užší a širší rodina) a nedostatek finančních prostředků nemohou úspěšně řešit svoji obtížnou sociální situaci. Jde např. o osoby vracející se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí. Orgán pomoci v hmotné nouzi však má možnost v rámci správního uvážení stanovit další skupiny, u nichž by obdobně mohlo docházet k sociálnímu vyloučení. Pomoc je poskytována prostřednictvím mimořádné pomoci ve výši Kč 1000,--. Přitom součet výše dávek poskytnutých z uvedených důvodů nesmí u osoby překročit v rámci kalendářního roku čtyřnásobek částky životního minima jednotlivce. Pro posouzení situace se nebere v úvahu případný okruh společně posuzovaných osob.

5.7 Společně posuzované osoby

Okruh společně posuzovaných osob pro příspěvek na živobytí

Okruh společně posuzovaných osob je vymezen především zákonem o životním a existenčním minimu. Zákon pak obsahuje některé výjimky ze zákona o životním a existenčním minimu.

- Společně se pro účely zákona posuzují vždy rodiče a nezletilé nezaopatřené děti a manželé. Nezaopatřenost dítěte se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.
- Další osoby, které jsou zahrnuty do okruhu společně posuzovaných osob, již musí plnit podmínku, že společně s ostatními posuzovanými osobami užívají byt. Jde o rodiče a nezletilé děti, které nejsou nezaopatřené a rodiče a zletilé děti, pokud tyto děti společně s rodiči užívají byt, ale nejsou společně posuzovány se svým manželem nebo s jinou osobou. Přitom byt je charakterizován jako soubor místností, popřípadě jednotlivou místnost, který podle rozhodnutí stavebního úřadu svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení. Pod pojmem „jiná osoba“ se rozumí osoby v družském a partnerském vztahu, popřípadě o další osoby blízké.
- Jiné osoby jsou společně s ostatními osobami posuzovány v případě, že společně užívají byt. Pokud tyto osoby budou požadovat vyjmutí z okruhu společně posuzovaných osob, musí písemně prohlásit, že spolu s ostatními netvoří domácnost.

- Zákon o životním a existenčním minimu podrobně vymezuje případy posuzování okruhu společně posuzovaných osob v případech různých variant svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů, popřípadě když je dítě umístěno v ústavu (zařízení) pro péči o děti a mládež. Důležité je ustanovení, které vyčleňuje z okruhu společně posuzovaných osob u vícegenerační rodiny rodinu starobního důchodce, která se pro účely hmotné nouze posuzuje samostatně. Pojem vícegenerační rodina je taková rodina, v níž vedle sebe žijí dvě a více generací. Rodinu starobního důchodce musí tvořit minimálně dvě osoby. Proto bude-li v bytě bydlet spolu s ostatními osobami pouze jeden starobní důchodce, nejde o rodinu starobního důchodce a proto bude tento starobní důchodce posuzován společně s ostatními osobami v domácnosti.
- Zákon z okruhu společně posuzovaných osob vylučuje vedle osob vyloučených podle zákona o životním a existenčním minimu, ještě osobu, která je umístěna k celoročnímu pobytu v ústavu sociální péče nebo obdobném zařízení. Rovněž vylučuje osoby umístěné ve zdravotnickém zařízení ústavní péče nebo obdobném zařízení, kde je poskytována sociální péče, a tato skutečnost trvá po celý kalendářní měsíc (sociální hospitalizace). Jde o situace, které rovněž vylučují tyto osoby z okruhu osob v hmotné nouzi.

Okruh společně posuzovaných osob pro doplatek na bydlení

Odlišný okruh společně posuzovaných osob je pro účely doplatku na bydlení. Jde-li o příspěvek na bydlení, považují se za rodinu všechny osoby, s výjimkou osob - nezaopatřené dítě v plném přímém zaopatření ústavu, v zařízení pro péči o děti nebo mládež - které jsou v témže bytě hlášeny k trvalému pobytu; podmínka, aby spolu trvale žily a společně uhrazovaly náklady na své potřeby, se však nevyžaduje.

5.8 Příjem

Příjem

Při hodnocení příjmu pro účely posouzení stavu hmotné nouze a nároku na příspěvek na živobytí se uplatňuje jeden z motivačních prvků zákona. Jde o zvýhodnění osob, které pracují, které přijmou i méně placenou práci, oproti osobám, které setrvávají pouze na dávkách pomoci v hmotné nouzi. V jejich případě se příjem ze závislé a výdělečné činnosti a z funkčních požitků, a to po odpočtu daně z příjmů a pojistného na sociální zabezpečení a

příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, započítává pouze ve výši 70 % tohoto příjmu. Obdobně se ze 70 % započítává příjem plynoucí ze mzdových nároků vyplácených úřadem práce při platební neschopnosti zaměstnavatele. Ve výši 80 % se započítává příjem, který nahrazuje příjem ze závislé činnosti. Jde o příjem z dávek nemocenského pojištění a z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci. Všechny ostatní příjmy, s výjimkou příspěvku na živobytí, se pro účely posouzení hmotné nouze započítávají v plné výši, tj. 100%.

Zákon o životním a existenčním minimu rovněž uvádí příjmy, které se pro účely životního minima a v návaznosti na to pro účely pomoci v hmotné nouzi nezapočítávají jako příjem. V této souvislosti se upozorňuje především na nezapočítávání stipendií, sociálních výpomocí poskytovaných zaměstnavatelem, odměn vyplácených dárčům za odběr krve a jiných biologických materiálů, eventuálních podpor a příspěvků z prostředků nadací a občanských sdružení a daňového bonusu. Rovněž pro příjemce příspěvku na péči není v případě, že budou žádat o příspěvek na živobytí, tento příspěvek započítáván do příjmu.

Rozhodné období pro zjišťování příjmu

Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje příjem pro posuzování stavu hmotné nouze osoby při podání žádosti o příspěvek na živobytí a pro účely posuzování vzniku nároku na tuto dávku, je období 3 kalendářních měsíců předcházejících měsíci, v němž byla uplatněna žádost o příspěvek na živobytí. Pokud však osoba přichází se žádostí o poskytnutí příspěvku na živobytí v měsíci, ve kterém u této osoby nebo u osoby společně posuzované, došlo k podstatnému poklesu příjmu, je rozhodným obdobím období kalendářního měsíce, v němž byla podána žádost o příspěvek na živobytí. Podstatným poklesem příjmu se rozumí zejména ztráta nebo výrazné snížení příjmu z výdělečné činnosti, ukončení výplaty podpory v nezaměstnanosti nebo podpory při rekvalifikaci a ukončení výplaty rodičovského příspěvku. Znamená to, že podstatným poklesem příjmu se rozumí především celková ztráta jednoho z příjmů.

Příjem zjištěný za rozhodné období (jde o průměrný měsíční příjem) se pro účely posouzení stavu hmotné nouze a následného zjištění nároku na příspěvek na živobytí snižuje o přiměřené náklady na bydlení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ANALÝZA SOCIÁLNÍCH DÁVEK

V praktické části se zaměřím především na podmínky poskytování sociálních dávek po 1. 1. 2007 a v některých pasážích uvedu porovnání s obdobím před tímto datem.

Vyplácení dávek je v celé republice podle stejných kritérií a proto jsem se v teoretické části nezaměřovala na konkrétní oblast, avšak v praktické části budu uvádět tabulky a grafy na okrese Blansko, jelikož zde bydlím a proto jsou pro mě tyto informace i lépe dostupné.

V jedné části uvádím pro informaci o regionu některé tabulky z Úřadu práce v Blansku, kde jsou uvedeny počty nezaměstnaných, jejich vzdělání, věk, výše podpory v nezaměstnanosti,.... Tyto údaje jsou totiž důležité i v souvislosti se sociálními dávkami, jelikož podle počtu nezaměstnaných se odvíjí i počty dávek z městského úřadu. Jsou zde i informace o výši poskytnutých sociálních dávek z Městského úřadu Blansko.

V závěru práce jsem provedla porovnání výplat sociálních dávek za období IV.čtvrtletí 2006 a I. čtvrtletí 2007 a celkové zhodnocení svých zjištění.

Jako přílohy jsem zařadila mapku regionu Blansko, strukturu Městského úřadu Blansko a na ukázkou dva vzory žádostí o dávku hmotné nouze.

6.1 Porovnání poskytování sociálních dávek za období do 31. 12. 2006 a po 1. 1. 2007

➤ ŽIVOTNÍ MINIMUM

Dosavadní dvousložkové životní minimum se mění na životní minimum jednosložkové (životní minimum nyní vymezuje jen potřebu finančních prostředků nezbytných na zabezpečení výživy a ostatních základních potřeb domácností).

Do 31. 12. 2006 bylo životní minimum tvořeno **dvěma složkami**:

- částka k zajištění výživy a ostatních osobních potřeb +
- částka k zajištění nákladů na domácnost,

od 1. 1. 2007 má životní minimum pouze **1 složku**.

Příklad výpočtu životního minima jednotlivce:

- dříve: $2\,400 + 2\,020 = \text{Kč } 4\,420,--$;
- nyní: $\text{Kč } 3\,126,--$.

Příklad výpočtu životního minima rodiny (2 rodiče + 1 dítě 5 let + 1 dítě 12 let):

- dříve: $2\,400 + 2\,400 + 1\,750 + 2\,310 + 3\,260 = \text{Kč } 12\,120,--$
- nyní: $2\,880 + 2\,600 + 1\,600 + 1\,960 = \text{Kč } 9\,040,--$

Další příklady životního minima různých typů domácností v Kč za měsíc:

- jednatlivec **3 126,**
- 2 dospělí ($2880 + 2\,600$) = **5 480,**
- 1 dospělý, 1 dítě ve věku 5 let ($2\,880 + 1\,600$) = **4 480,**
- 2 dospělí, 1 dítě ve věku 5 let ($2\,880 + 2\,600 + 1\,600$) = **7 080,**
- 2 dospělí, 2 děti ve věku 8 a 16 let ($880 + 2\,600 + 1\,960 + 2\,250$) = **9 690,**
- 2 dospělí, 3 děti ve věku 5, 8 a 16 let ($2\,880 + 2\,600 + 1\,600 + 1\,960 + 2\,250$) = **11 290.**

Nově je zavedena částka **existenční minimum**, která je určena pouze na zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Využívá se především u osob, které nejsou schopny doložit nutné podklady pro dávku - příspěvek na živobytí, popřípadě doplatek na bydlení.

Výše všech stanovených částek nového životního minima a částky existenčního minima vychází z výsledků grantové studie Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí. Částky životního minima pokrývají výživovou normu jednotlivých osob v domácnosti a dále i jejich nezbytné ostatní základní osobní potřeby (ošacení, obuv, hygienické potřeby apod.). Existenční minimum plně pokryje výživovou normu dospělé osoby a asi 40% ostatních základních osobních potřeb vyjádřených v životním minimu.

➤ DRUHY DÁVEK

Částka životního minima vyjadřující náklady na bydlení byla vzhledem k jejich velké diferenciaci z životního minima vyloučena. Ochrana v oblasti bydlení, zohledňující přiměřené skutečné náklady na bydlení, je řešena v rámci systému státní sociální podpory z úřadu práce poskytováním příspěvku na bydlení a v systému hmotné nouze doplatkem na bydlení, který vyplácí pověřené obecní úřady.

Do 31. 12. 2006 byla vyplácena pouze 1 dávka podmíněná sociální potřebností (součet částky k zajištění výživy a ostatních osobních potřeb + částky k zajištění nákladů na domácnost),

od 1. 1. 2007 jsou vypláceny 2 samostatné dávky:

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení +
- 5 druhů mimořádné okamžité pomoci.

➤ OKRUH SPOLEČNĚ POSUZOVANÝCH OSOB

Do 31. 12. 2006 se společně posuzovaly jen úplné rodiny (rodiče + nezaopatřené děti, zletilé zaopatřené dítě zvlášť,...).

Nyní se společně posuzují širší rodiny (rodiče + zaopatřené i nezaopatřené děti,...).

To znamená, že pokud například absolvent střední, vyšší odborné nebo vysoké školy nesehnal zaměstnání, byl veden na úřadu práce v registru uchazečů o zaměstnání a požádal si o sociální dávku podmíněnou sociální potřebností, pak byl posuzován samostatně jako jednotlivec, jeho rodiče spadali do jiného okruhu společně posuzovaných osob. Tento žadatel dokládal jen svoje příjmy a vlastní odůvodněné náklady na domácnost. V tomto případě byl posuzován pouze on sám a pokud splnil podmínky pro poskytnutí dávky, byla mu vyplácena ve výši dle doložených podkladů (částka na domácnost mohla být započítávána buď přesně dle částky životního minima, nebo vyšší, popřípadě i nižší).

Nyní se svobodný žadatel, který je zaopatřeným dítětem (absolvent školy, který žije v jednom bytě s rodiči) zahrnuje do okruhu společně posuzovaných osob se svými rodiči. Tzn., že pokud splní výše uvedené podmínky, musí mimo jiné doložit i příjmy rodičů. Po-

kud oba rodiče mají příjmy ze závislé nebo podnikatelské činnosti, pak žadateli nevznikne nárok na sociální dávku.

➤ VÝŠE DÁVKY

Do 31. 12. 2006 částku na osobní potřeby nebylo možné krátit, bylo možné manipulovat pouze s částkou na domácnost (odvislé od doložení skutečných odůvodněných nákladů na domácnost).

Nyní částku hmotné nouze pro jednotlivce (Kč 3 126,--) lze krátit na Kč 2 905,-- pokud žadatel nedokládá vlastní aktivity a nespolupracuje s úřadem práce. Částku hmotné nouze lze i navyšovat, pokud žadatel prokazatelně projevuje snahu o zvýšení příjmu vlastním přičiněním.

➤ AKTIVITY

V obou obdobích žadatelé musí každý měsíc dokládat vlastní aktivity, co udělali z vlastní iniciativy pro sehnání zaměstnání - např. inzeráty - s kým mluvili, jak to dopadlo, ...

Aktivizační plán je individuálním plánem a nelze ho sestavovat pro celý okruh společně posuzovaných osob. U každé z osob se situace a úkoly liší.

Zaměstnanec obce s rozšířenou působností vypracovává aktivizační plán, který se snaží o podporování pracovních návyků lidí a o to, aby preferovali práci před závislostí na dávkách. Proto každý, kdo bude alespoň 6 měsíců pobírat příspěvek na živobytí, bude nucen rovněž plnit určitý harmonogram jednotlivých opatření za účelem zbavení se závislosti na sociálních dávkách, ne za účelem omezení rizika sociálního vyloučení. Lidé nezaměstnaní jsou obecně považováni za zranitelné a potřebné sociálních služeb a vypracováním podobného plánu se jim vlastně poskytuje sociální služba.

➤ ZAPOČÍTÁVÁNÍ PŘÍJMŮ

Do 31. 12. 2006 se započítával průměrný měsíční příjem vyplacený v posledních šesti měsících před podáním žádosti, příjem se však zjišťoval ke dni podání žádosti o dávku sociální péče.

➤ **VÝHODY**

- MPSV vypracovalo jednotný program - OK systém pro celou republiku, na všechna pracoviště byly dodány počítače i s tímto programem.
- Existuje propojenost obecních úřadů vyplácejících sociální dávky s úřadem práce, kdy mohou sledovat zařazení žadatele do evidence uchazečů o zaměstnání na úřadu práce, výplatu a výši podpory v nezaměstnanosti. Program je propojen i se státní sociální podporou, kde jsou uvedeny výše jednotlivých dávek (především příspěvek na bydlení) a dále s registrem obyvatel regionu.

➤ **PROBLÉMY**

- jednotný program OK systém stále není na 100 % v provozu,
- některé operace v programu se několikrát zdokonalují a předělávají,
- metodické pokyny z MPSV stále nejsou definitivní, doplňují se, mění,
- program netiskne předepsané obálky – pracovníce musejí přecházet do jiného programu (spisová služba) a zde provádět potřebné úkony,
- v lednu byl program funkční jen pro některé druhy dávky, převážně vyplácené v hotovosti,
- v lednu a únoru bylo mnoho dávek vypláceno dle sociální potřebnosti, což bylo možné, neboť překlenovací období je až do 30. 4. 2007,
- při dokladování obytné plochy u starších domů toto není uvedeno (jen zastavěná plocha), žadatel musí sám poměřit a referentka by měla v rámci šetření tuto informaci ověřit,
- u žádosti na doplatek na bydlení je nutno sledovat mnoho položek a ty pak doplňovat do programu,
- referentka není schopna odhadnout sama výši dávky.

➤ VÝJIMKY

- V případech hodných zřetele lze poskytnout doplatek na bydlení i osobě, která užívá jinou než vlastnickou nebo nájemní formu bydlení (podnájem, ubytovna). Může jít např. O situace po rozvodu manželství (problematické soužití bývalých manželů s dopadem na děti, noví partneři rodičů), důsledky domácího násilí, potřeba odstěhování se napadaného partnera, odstěhování zletilých dětí od rodiče v důsledku neshod s jejich novým partnerem, popřípadě zajištění bydlení osob ohrožených sociálním vyloučením. V takovýchto případech se nepřihlíží k tomu, zda tato osoba má v obci, v níž fakticky bydlí, trvalý pobyt.
- V odůvodněných případech, zejména u osob dlouhodobě nemocných nebo osob zdravotně postižených, lze navýšit částky na nezbytné spotřeby energií až o 10 % . Za osobu dlouhodobě nemocnou se doporučuje považovat osobu, která je nemocná déle jak 90 kalendářních dnů. Za osobu zdravotně postiženou se doporučuje považovat osobu, které byly přiznány mimořádné výhody pro osoby těžce zdravotně postižené III. Stupně. Obdobné navýšení až o 10 % lze učinit u těchto osob i u cílového nájemného. Jde o případy, kdy nájemné, které osoba platí je smluvním nájemným, které převyšuje hodnotu cílového nájemného.

➤ SHRNUÍ

- Zákon o pomoci v hmotné nouzi umožňuje postupný přechod ze systému dávek sociální péče do systému dávek pomoci v hmotné nouzi.
- Do doby, než bude rozhodnuto o nové dávce pomoci v hmotné nouzi, je poskytována dosavadní dávka sociální péče.
- Řízení o odejmutí této staré dávky zahájil příslušný pověřený obecní úřad sám a občanům to **písemně** oznámil.
- Současně s tím byli občané vyzváni, aby se dostavili na tento úřad k vyzvednutí žádosti o dávku pomoci v hmotné nouzi, a to o příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení.
- Období pro přechod z dávek sociální péče na dávky pomoci v hmotné nouzi je dostatečně dlouhé. Umožňuje bez problémů vyřídit postupně všechny žádosti občanů o dávky pomoci v hmotné nouzi **do 30. dubna 2007**.

- O odejmutí dávky sociální péče a o přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi obdržel občan písemné rozhodnutí.
- Pokud se při výpočtu výše příspěvku na živobytí zjistí, že tento příspěvek náleží v částce vyšší než dosud vyplácená dávka sociální péče, přizná se příspěvek na živobytí zpětně od 1. 1. 2007 a rozdíl mezi již vyplacenou dávkou sociální péče po 1. 1. 2007 a příspěvkem na živobytí se doplatí.
- Zjistí-li se, že příspěvek na živobytí náleží v částce nižší než dosud vyplácená dávka sociální péče, bude příspěvek na živobytí od data přiznání vyplácen v nižší částce. Příjemce však žádný „přeplatek“ nevrací.
- Zjistí-li se, že příspěvek na živobytí nenáleží, dávka sociální péče se odejme.
- **Příspěvek na živobytí** je základní dávka pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostačující příjem osoby či rodiny.
- V praxi to znamená, že pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem osoby či rodiny částky živobytí, vzniká této osobě či rodině nárok na příspěvek na živobytí.
- Živobytí osoby či rodiny je stanoveno na základě posouzení, jaký má osoba či rodina příjem a zda si jej může zvýšit, na posouzení majetkových poměrů a na zhodnocení dalších okolností, které výši částky živobytí mohou navýšit (aktivní snaha najít si zaměstnání, dlouhodobé setrvávání ve stavu hmotné nouze, potřeba dietního stravování).
- Částka živobytí se odvíjí od částek životního a existenčního minima. Pokud osoba prokazatelně projevuje snahu o zvýšení příjmu vlastním přičiněním, bude úroveň jejího živobytí (před dalším možným navýšením) shodná s jejím životním minimem.
- Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají.
- Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, který je snížený o přiměřené náklady na bydlení. Přiměřené náklady na bydlení jsou odůvodněné náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 % příjmu osoby či rodiny. V hlavním městě Praze do výše 35 % příjmu osoby či rodiny.

- Řízení o přiznání příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení, které nahrazují dávku sociální péče vázanou na sociální potřebnost, je zahájeno na základě **podání žádosti na předepsaném tiskopisu**, který občan obdrží u příslušného pověřeného obecního úřadu.
- Současně s tím obdrží potřebné informace k vyplnění tiskopisu a k dalším **dokladům, které bude muset k žádosti doložit**.
- V rámci řízení se posuzuje, zda je osoba či rodina skutečně v hmotné nouzi a zda splňuje podmínky nároku na příslušnou dávku.
- V konečné fázi se pak stanovuje výše dávky – příspěvku na živobytí, popřípadě doplatku na bydlení. Jednotný postup na celém území České republiky zabezpečuje jednotný informační systém.

➤ **POVINNOSTI ŽADATELE O DÁVKU, PŘÍJEMCE DÁVKY A OSOB SPOLEČNĚ POSUZOVANÝCH**

- Zákon vymezuje povinnosti, které musí plnit žadatel o dávku (vyplnění tiskopisů, předložení požadovaných dokladů) a příjemce dávky v průběhu pobírání příspěvku na živobytí. Obdobně tyto povinnosti vymezuje i pro osoby, které jsou pro toto společně posuzovány.
- Žadatel o dávku, příjemce i společně posuzované osoby jsou povinni osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu, dát písemně souhlas k ověření těchto skutečností a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav.
- Osoby, žádající o pomoc v hmotné nouzi, jsou povinny podrobit se na vyzvání orgánu pomoci v hmotné nouzi vyšetření zdravotního stavu pro účely posouzení, zda si nemohou zvýšit příjem vlastní prací vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a dostavit se na výzvu orgánu pomoci v hmotné nouzi k posouzení nebo přezkoumání zdravotního stavu k orgánu stanovenému zákonem o zaměstnanosti.
- Příjemce příspěvku na živobytí je povinen písemně oznámit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu, a to do 8 dnů ode dne, kdy se o těchto skutečnostech dozvěděl.

- Příjemce příspěvku na živobytí je povinen vyhovět výzvě orgánu pomoci v hmotné nouzi, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, a to ve lhůtě do 8 dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li orgán pomoci v hmotné nouzi delší lhůtu.
- Osoba společně posuzovaná je povinna v souvislosti s řízením o dávce osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, písemně ohlásit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny rozhodných skutečností a udělit písemný souhlas se sdělováním údajů.
- Nesplní-li osoba nebo osoba společně posuzovaná ve lhůtě stanovené příslušným orgánem pomoci v hmotné nouzi stanovené povinnosti, může být po předchozím upozornění žádost této osoby o příspěvek na živobytí zamítnuta, výplata dávky zastavena nebo dávka odejmuta.
- Orgán pomoci v hmotné nouzi, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, nebo krajský úřad v případě, že jsou příslušní k rozhodování ve věcech hmotné nouze, mohou žadatelé, příjemci nebo společně posuzované osobě uložit pořádkovou pokutu až do Kč 10 000,-- za porušení povinností.

➤ **ŽADATEL O DÁVKU HMOTNÉ NOUZE DOKLÁDÁ**

- doklad o výši měsíčního příjmu – na předtištěném formuláři, popřípadě potvrzení o vyplácení nemocenských dávek,
- pro stanovení odůvodněných nákladů na bydlení dokládat:
 - informace o užívaném bytu – na předtištěném formuláři, dle vztahu k bytu – list vlastnictví, nájemní smlouvu, podnájemní smlouvu, ...,
 - doklad o zaplacení domovní daně,
 - doklad o zaplacení komunálního odpadu,
 - doklad o zaplacení domovní vodného a stočného,
 - doklad o zaplacení domovní vyúčtování elektřiny + příloha k faktuře,
 - doklad o zaplacení faktury za plyn,

- SIPO složenky za poslední 3 měsíce,
- prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech – na předtištěném formuláři,
- potvrzení o nutnosti dietního stravování – na předtištěném formuláři,
- aktivity,
- rodné listy dětí do 15-ti let,
- potvrzení o studiu starších dětí,
- pokud žádá o výplatu dávky poštovní poukázkou, pak souhlas s předáváním rodného čísla České pošty.
- výši nájemného a výši úhrady za vybavení bytu nájemní smlouvou a/nebo předpisem nájemného pro příslušný rok,
- výši plateb za služby spojené s užíváním bytu rozpisem nákladů za služby platným pro příslušný rok nebo fakturami od dodavatelů či zprostředkovatelů služeb,
- faktury za dodávku elektrické energie, plynu, a to pro kontrolu dodavatele a jističe,
- výši výdajů v případě, že jsou používány jiné zdroje energií než elektřina a plyn.

Pokud osoba užívá jiné zdroje energií, musí úřad zjistit jejich výhřevnost.

6.2 Číselné údaje

Jednou z podmínek pro výplatu sociálních dávek je to, že žadatel o dávku je evidován v registru uchazečů o zaměstnání na úřadu práce. Z toho důvodu uvádím v následující části několik aktuálních čísel za I. čtvrtletí roku 2007 z Úřadu práce v Blansku. Pro porovnání jsou zde uvedeny i některé tabulky a grafy z let 2004 – 2006. Nesnažím se však tabulky s nezaměstnaností rozebírat, jsou spíše informativního charakteru, jelikož podle počtu nezaměstnaných se následně odvíjí i množství žadatelů o sociální dávku hmotné nouze, což souvisí s mým tématem.

Tab. 10. Míra nezaměstnanosti v mikroregionech okresu Blansko v I. čtvrtletí roku 2007.

Mikroregiony	Ekon.akt obyvatel.	Leden	%	Únor	%	Březen	%
Adamov	2542	216	8,50	192	7,55	175	6,88
Benešov	830	80	9,64	70	8,43	70	8,43
Blansko	11 432	641	5,61	626	5,48	588	5,14
Boskovice	8 888	686	7,72	681	7,66	621	6,99
Černá Hora	1 858	97	5,22	97	5,22	85	4,57
Jedovnice	2 575	171	6,64	175	6,80	151	5,86
Křtiny	816	67	8,21	72	8,82	60	7,35
Kunštát	1 870	175	9,36	166	8,88	153	8,18
Letovice	4 379	389	8,88	368	8,40	344	7,86
Lipůvka	1 504	104	6,91	102	6,78	94	6,25
Lysice	2 499	182	7,28	189	7,56	177	7,08
Olešnice	1 240	138	11,13	127	10,24	108	8,71
Ostrov u Macochy	1 184	87	7,35	77	6,50	72	6,08
Rájec-Jestřebí	3 201	177	5,53	167	5,22	165	5,15
Sloup	1 981	141	7,12	130	6,56	123	6,21
Svitávka	1 079	107	9,92	105	9,73	83	7,69
Velké Opatovice	3 222	249	7,73	259	8,04	247	7,67
Celkem mikroreg.	51 100	3 707	7,25	3 603	7,05	3 316	6,49

Zdroj [21]

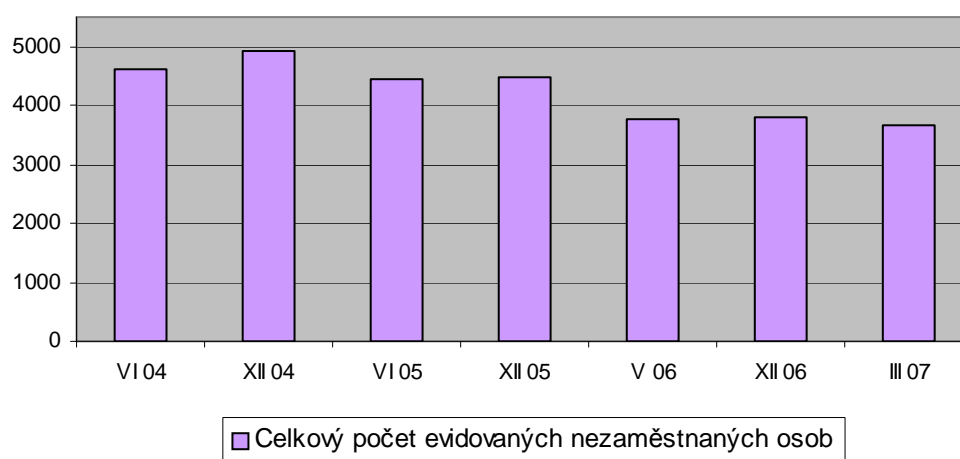
V této tabulce je rozebrána míra nezaměstnanosti v mikroregionech okresu Blansko v roce 2007 a to konkrétně v měsících leden, únor a březen. Jsou zde uvedeny jednotlivé obce okresu, kolik je v které ekonomicky aktivních obyvatel, kolik z nich je nezaměstnaných, počet je vyjádřen také v procentech. Není možné si rovněž nevšimnout, že v uplynulých 3 měsících se ve všech obcích nezaměstnanost snižuje.

Tab. 11. Vývoj míry nezaměstnanosti na okrese Blansko.

	Celkem evid.	Dosažit.	Míra nezaměstnanosti	Uchazeči s nárokem na Pvn	Žen	OZP	ABS	Dělníci	THP
VI 04	4 619	4 196	8,0	1 696	2 412	904	337	2 966	1 316
XII 04	4 919	4 574	8,7	1 514	2 548	950	512	2 912	1 495
VI 05	4 449	4 140	8,1	1 301	2 424	940	280	2 850	1 010
XII 05	4 487	4 203	8,1	1 398	2 363	941	370	2 875	1 242
VI 06	3 760	3 407	6,52	1 219	2 087	927	213	2 482	1 065
XII 06	3 815	3 527	6,67	1 366	2 125	937	281	2 441	1 374
III 07	3 652	3 316	6,4	1 377	1 999	946	236	2 341	1 311

Zdroj [21]

Nezaměstnaní na okrese Blansko

Obr. 1. Vývoj celkového počtu evidovaných nezaměstnaných osob.

Zdroj [21]

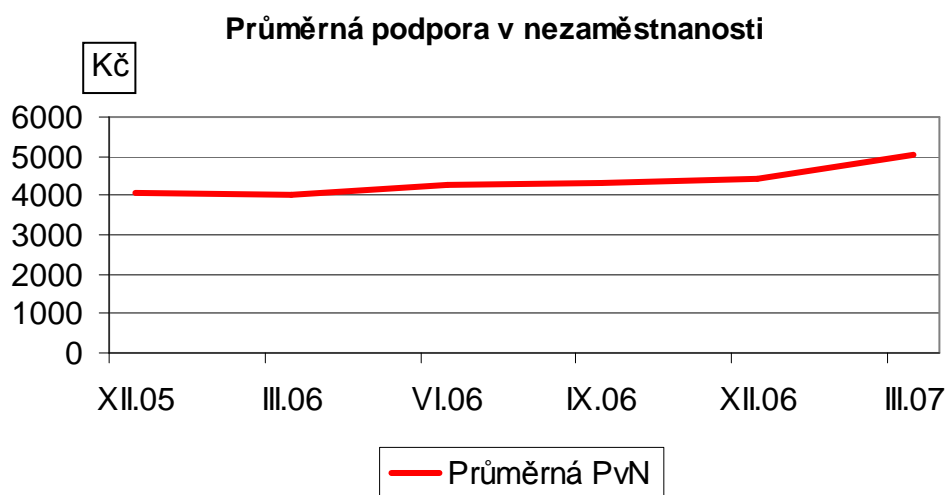
Zde vidíme vývoj míry nezaměstnanosti na okrese Blansko v průběhu let 2004 až 2007. Můžeme si všimnout, kolik je celkem evidovaných nezaměstnaných, kolik z nich je dosažitelných (dosažitelní uchazeči – jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy, nebo uchazeči, kteří vy-

konávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.), jaká je míra nezaměstnanosti [míra nezaměstnanosti = počet nezaměstnaných, aktivně hledajících práci / ekonomicky aktivní obyvatelstvo (zaměstnaní + nedobrovolná nezaměstnanost)], kolik je uchazečů s nárokem na podporu v nezaměstnanosti, kolik je na okrese nezaměstnaných žen, osob zdravotně postižených, absolventů, dělníků a technicko-hospodářských pracovníků. Je možné pozorovat snižující se počet celkem evidovaných uchazečů a tím pádem i míra nezaměstnanosti klesá.

Tab. 12. Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti (v Kč).

	31.12.2005	31.3.2006	30.6.2006	30.9.2006	31.12.2006	31.3.2007
Průměrná PvN	4 061	4 014	4 283	4 344	4 428	5 036

Zdroj [21]

Obr. 2. Vývoj průměrné výše podpory v nezaměstnanosti.

Zdroj [21]

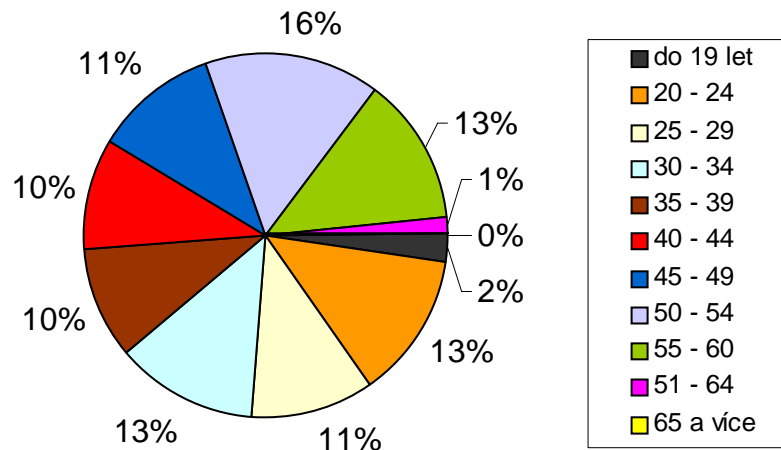
V tabulce (Tab. 12) je uveden vývoj průměrné výše podpory v nezaměstnanosti, která se v období od 31. 12. 2005 až 31. 3. 2007 stále zvyšuje, jak je i dobře vidět na obrázku (Obr. 2).

Tab. 13. Struktura nezaměstnanosti podle věku uchazečů.

Věk	Podíl z celkového počtu uchazečů (v %) / počet evidovaných uchazečů											
	31.12.2005		31.3.2006		30.6.2006		30.9.2006		31.12.2006		31.3.2007	
do 19 let	3,8	171	2,9	127	2,4	91	6,1	237	3,4	127	2,5	91
20 – 24	15,2	684	15,2	675	13,6	511	14,8	573	12,7	485	12,7	463
25 – 29	11,5	516	11,4	504	11,2	422	11,1	429	11,4	436	10,9	398
30 – 34	13,0	582	13,5	597	13,6	511	12,3	477	13,5	515	12,6	461
35 – 39	9,8	441	10,0	444	9,8	368	9,4	365	9,9	379	9,8	358
40 – 44	11,1	499	10,8	480	11,0	415	10,0	386	10,1	385	10,1	370
45 – 49	10,6	477	10,8	478	11,0	412	9,7	375	10,5	402	11,1	404
50 – 54	14,7	660	14,6	648	15,5	582	14,5	561	15,7	598	16,0	584
55 – 60	9,1	407	9,5	421	10,6	398	10,8	419	11,4	435	12,9	471
61 – 64	1,1	50	1,2	52	1,3	49	1,3	51	1,4	52	1,4	51
65 a více let	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1

Zdroj [21]

Počet nezaměstnaných podle věku uchazečů

Obr. 3. Počet nezaměstnaných podle věku uchazečů v období 1. 1. - 31. 3. 2007.

Zdroj [21]

Pro představu jsem uvedla i tabulku s grafem, kde je rozebrána struktura nezaměstnanosti podle věku uchazečů, opět v období od 31. 12. 2005 do 31. 3. 2007. V grafu jsem se zaměřila na strukturu nezaměstnaných k 31. 3. 2007 a je možné vyzorovat, že nejvíce nezaměstnaných v tomto období bylo ve věku 50 – 54 let, nejméně v rozmezí 65 a více let, což

nejpravděpodobněji svědčí o tom, že v tomto věku už se lidé na úřad práce ani neregistrují, do 19 let je povinná školní docházka a proto těchto uchazečů je také minimálně a ostatní skupiny jsou zhruba vyrovnané.

Tab. 14. Struktura nezaměstnanosti podle délky nezaměstnanosti.

Doba nezaměstnanosti	Podíl z celkového počtu uchazečů (v %) / počet evidovaných uchazečů											
	31.12.2005		31.3.2006		30.6.2006		30.9.2006		31.12.2006		31.3.2007	
méně než 3 měsíce	25,7	1153	25,7	1139	24,9	938	32,4	1253	30,0	1144	29,7	1085
od 3 do 6 měsíců	17,8	799	17,4	772	16,1	603	14,9	578	18,1	691	18,3	670
od 6 do 9 měsíců	8,8	369	10,8	480	9,2	345	9,9	385	9,6	366	11,0	403
od 9 do 12 měsíců	6,8	304	6,3	278	8,1	305	5,4	208	7,3	277	6,4	233
od 12 do 24 měsíců	17,1	768	15,7	695	15,3	576	13,3	514	12,0	455	12,6	462
z toho nad 24 měs.	23,8	1067	24,1	1063	26,4	993	24,1	935	23,0	882	22,0	799

Zdroj [21]

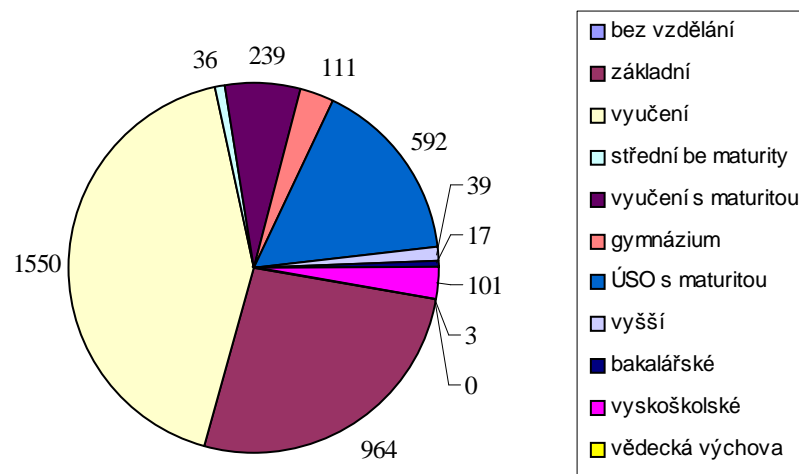
Hodnoty v předcházející tabulce ukazují počty nezaměstnaných v návaznosti na délku jejich evidence na úřadu práce. Byla sledována období od počátku evidence na ÚP až nad 24 měsíců v nezaměstnanosti. Rozbor je proveden za roky 2005 až 31. 3. 2007.

Tab. 15. Struktura nezaměstnanosti podle vzdělání uchazečů.

Vzdělání	Podíl z celkového počtu uchazečů (v %) / počet evidovaných uchazečů											
	31.12.2005		31.3.2006		30.6.2006		30.9.2006		31.12.2006		31.3.2007	
Bez vzdělání	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Základní	24,1	1157	23,6	1119	23,5	945	22,9	952	24,0	985	26,4	964
Vyučení	44,2	1985	46,7	1994	44,1	159	42,3	1572	44,4	1624	42,4	1550
Střed.bez maturity	2,6	40	0,9	41	1,2	46	1,2	43	0,9	35	1,0	36
Vyuč.s maturitou	6,0	267	5,7	252	5,5	207	6,9	267	6,3	239	6,5	239
Gymnázium	2,5	113	3,2	141	3,6	136	3,0	114	2,8	108	3,0	111
ÚSO s maturitou	16,2	127	15,3	679	16,7	627	18,0	698	17,2	658	16,2	592
Vyšší	1,0	46	1,2	51	1,3	47	1,2	50	1,1	39	1,1	39
Bakalářské	0,4	18	0,3	15	0,4	16	0,6	24	0,4	18	0,5	17
Vysokoškolské	2,9	128	2,9	129	3,5	132	3,8	148	2,8	105	2,8	101
Vědecká výchova	0,1	6	0,1	6	0,2	7	0,1	5	0,1	4	0,1	3

Zdroj [21]

Nezaměstnaní podle vzdělání

Obr. 4. Struktura nezaměstnanosti podle vzdělání uchazečů
v období od 1. 1. – 31. 3. 2007.

Zdroj [21]

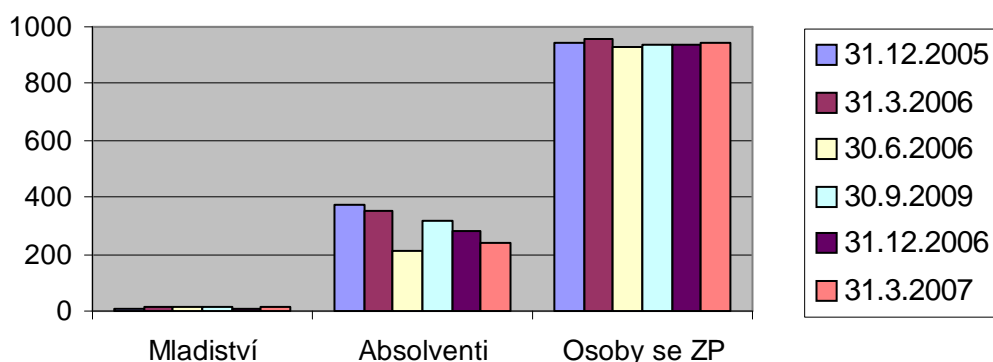
Nezaměstnanost můžeme také třídit podle vzdělání uchazečů o zaměstnání. V předešlé tabulce (Tab. 15) je uveden podíl z celkového počtu uchazečů a počet evidovaných uchazečů za období od 31. 12. 2005 – 31. 3. 2007. Podle vzdělání uchazečů se počty nijak rapidně nemění, během let, i jak ukazuje obrázek (Obr. 4), je nejvíce vyučených nezaměstnaných, následují nezaměstnaní se základním vzděláním a „nejlépe“ jsou na tom, když pomíneme uchazeče bez vzdělání, nezaměstnaní s vědeckou výchovou a bakaláři.

Tab. 16. Vývoj nezaměstnanosti u problémových skupin uchazečů.

Skupina	Podíl z celkového počtu uchazečů (v %) / počet evidovaných uchazečů											
	31.12.2005		31.3.2006		30.6.2006		30.9.2006		31.12.2006		31.3.2007	
Mladiství	0,2	9	0,3	12	0,4	16	0,3	16	0,2	9	0,3	13
Absolventi	8,2	370	8,0	352	5,7	213	11,3	320	7,3	281	6,5	236
Osoby se ZP	21,0	941	21,6	957	24,7	927	23,5	937	24,6	937	25,9	946

Zdroj [21]

Nezaměstnanost u problémových skupin uchazečů

Obr. 5. Vývoj nezaměstnanosti u problémových skupin uchazečů.

Zdroj [21]

Tato tabulka (Tab. 16) se zabývá vývojem nezaměstnanosti u problémových skupin uchazečů, kterými jsou mladiství, absolventi a osoby se zdravotním postižením a to v početním a procentním vyjádření za období od 31. 12. 2005 – 31. 3. 2007. Zde se počty, jak je vidět i z grafu (Obr. 5), průběžně zvyšují i snižují.

Tab. 17. Dávky podmíněné sociální potřebností vyplacené Městským úřadem Blansko ve IV. čtvrtletí 2006 (v Kč).

Vyplácené dávky	Říjen 2006	Listopad 2006	Prosinec 2006	Celkem za IV. čtvrtletí
Peněžité nebo věcné dávky	1 406 186	1 294 575	1 289 630	3 990 391
Fakultativní dávky v mimořádných případech	14 500	14 500	12 700	41 700
Dávky rodičům nezaopatřených dětí, těhotným ženám, nezaopatřeným dětem	8 600	0	18 396	26 996
Příspěvek na výživu dítěte	16 427	15 808	15 857	48 092
Celkem	1 445 713	1 324 883	1 336 583	4 107 179

Zdroj [20]

Pro srovnání uvádím tabulky výše vyplácených sociálních dávek za IV. čtvrtletí roku 2006 a I. čtvrtletí roku 2007. Z uvedených čísel je patrné, že v I. čtvrtletí 2007 došlo k výraznému poklesu výše vyplácených dávek. Tato skutečnost je dána tím, že se skoro dvojnásobně zvýšil rodičovský příspěvek a změnil se okruh společně posuzovaných osob

Tab. 18. Výkaz o výdajích na dávky hmotné nouze za I. čtvrtletí 2007 (v Kč).

Paragraf rozpočtové skladby – dávka	Čerpáno			Čerpáno za I. čtvrtletí
	leden	únor	březen	
Příspěvek na živobytí	12 633	259 348	438 663	704 613
Doplatek na bydlení	0	26 715	38 297	65 012
Mop celkem	1 000	4 000	2 000	7 000
- MopZ	0	0	0	0
- MopU	0	0	0	0
- MopV	0	0	0	0
- MopN	0	0	2 000	2 000
- MopS	1 000	4 000	0	5 000
Dávky HN celkem	13 633	290 063	478 960	776 625
Dávky podmíněné soc.potřebností	988 316	216 847	6 361	1 211 524

Zdroj [20]

6.3 Zhodnocení

V období 1. čtvrtletí roku 2007 došlo na Městském úřadu v Blansku ke značnému poklesu výše vyplacených sledovaných dávek ve srovnání se 4. čtvrtletím roku 2006. Jedná se o pokles z Kč 4 107 179,-- na Kč 1 988 149,--. V I. čtvrtletí je nutné započítat součet výše vyplacených dávek hmotné nouze a dávek podmíněných sociální potřebností (Kč 776 625,-- + Kč 1 211 524,--).

Jedním z důvodů poklesu je to, že došlo ke značnému zvýšení rodičovského příspěvku (z Kč 3 700,-- na Kč 7.582,--). Tím se zvýšil příjem v rodině v okruhu společně posuzovaných osob, přesáhl částku životního minima a tudíž zanikl nárok na tuto sociální dávku.

Další skutečností je snížení počtu žadatelů – jednotlivců – zaopatřených dětí, kteří žijí ve společné domácnosti s rodiči. Tzn., že při započítávání příjmů všech společně posuzovaných osob (rodiče + dítě), se příjmy opět pohybují nad částkami životního minima a nevzniká nárok na sociální dávku.

Je možné dosledovat i to, že někteří žadatelé z období před 1. 1. 2007, kteří pobírali dávku podmíněnou sociální potřebností, si nyní nežadají o doplatek na bydlení, neboť nejsou schopni řádně doložit doklady – nájemní nebo podnájemní smlouvu.

Domnívám se, že období pouze prvního čtvrtletí roku 2007 je velmi krátkou etapou pro analýzu výplaty dávek sociální potřebnosti s dávkami hmotné nouze. Sociální dávky – hmotné nouze – nebyly po celé toto období vypláceny přesně dle zákona o hmotné nouzi, ale v některých případech ještě dle zákona o sociální potřebnosti, což umožňoval zákon o hmotné nouzi až do 30. dubna 2007.

Na základě svých poznatků jsem dospěla k závěru, že pro objektivnější zhodnocení by bylo vhodnější porovnávání za delší časové období, nejlépe jeden rok.

ZÁVĚR

V této práci se mi podařilo zmapovat pouze úlolek z celého množství poskytovaných dávek ze systému sociální pomoci, které stát poskytuje osobám, které se nachází v hmotné nouzi (dříve sociálně potřebným občanům). Rozebrala jsem jen některé typy dávek a jen na malé části území naší republiky – spadající do místní příslušnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností – Městského úřadu Blansko.

Práce v žádném případě nepostihuje celou problematiku vyplácení sociálních dávek, neboť ta je natolik obsáhlá, že by se na této práci mohlo pokračovat a využít při psaní diplomové práce. Bude ještě určitě zajímavé sledovat počet příjemců, počet dávek a výše poskytnutých dávek a zda pokračování reformy přinese očekávaný efekt, a to zjednodušení a transparentnost systému. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

Poskytování dávek sociální péče je v současné době velmi složitým komplexem činností. Přibližuji práci sociálních pracovníků, kteří vykonávají sociální poradenství a popisují postup při vyplácení dávek hmotné nouze.

Ve své práci jsem chtěla ukázat spletnost dávek sociální péče, ve kterém se běžný občan jen stěží sám orientuje. Zvýšením počtu nezaměstnaných by docházelo ke zvýšení počtu příjemců dávek. V našem regionu tomu tak není, neboť nezaměstnanost klesá.

Celá práce byla zaměřena na zmapování situace po zrušení zákona o sociální potřebnosti, která odstranila některé nedostatky, jenž vplynuly z dosavadní praxe orgánů sociálně-právních.

Bylo nutné změnit systém nastavení sociálních dávek tak, aby se vyplatilo pracovat. "Starý systém doslova posílal mladým lidem bez kvalifikace vzkaz: nepracujte, zůstaňte doma, protože to, co vyděláte nebude o hodně víc, než když zůstanete doma na dávkách," což poznamenala i ministryně bez portfeje Stehlíková a s tím mi nezbývá než souhlasit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bibliografické zdroje

- [1] BRDEK, M. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. 391 s. ISBN 80-85963-71-X.
- [2] BŘESKÁ, N. *Státní sociální podpora*. 1. vyd. Ostrava: ANAG, 2004. 215 s. ISBN 80-7263-217-5.
- [3] BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky sociální péče 2001*. Olomouc: ANAG, 2000. 247 s. ISBN 80-7263-043-1.
- [4] BŘESKÁ, N., VRÁNOVÁ, L. *Dávky sociální péče*. 3. aktualiz. vyd. Olomouc: ANAG, 2004. 279 s. ISBN 80-7263-228-0.
- [5] ČERNÁ, J., TRINNEROVÁ, D., VACÍK, A. *Právo sociálního zabezpečení*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Čeněk Aleš, 2002. 157 s. ISBN 80-86473-07-4.
- [6] KREBS, V., et al. *Sociální politika*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2002. 376 s. ISBN 80-86395-33-2.

Tištěné prameny (zákony, vyhlášky)

- [7] Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců
- [8] Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění
- [9] Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu
- [10] Zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti
- [11] Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- [12] Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- [13] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- [14] Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- [15] Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- [16] Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu

- [17] Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- [18] Vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- [19] Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění

Elektronické zdroje

- [20] <<http://www.blansko.cz>>
- [21] <<http://www.mpsv.cz>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ABS	absolventi
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČR	Česká republika
dosažit.	dosažitelný
evíd.	evídovaný
mj.	mimo jiné
MopN	mimořádná okamžitá pomoc z důvodu uhrazení nezbytných nákladů
MopS	mimořádná okamžitá pomoc z důvodu nebezpečí sociálního vyloučení
MopU	mimořádná okamžitá pomoc z důvodu mimořádné události
MopV	mimořádná okamžitá pomoc z důvodu uhrazení jednorázového výdaje
MopZ	mimořádná okamžitá pomoc z důvodu hrozby újmy na zdraví
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
např.	například
Obr.	obrázek
OZP	osoba zdravotně postižená
PvN	podpora v nezaměstnanosti
Sb.	sbírka
SSP	státní sociální podpora
Tab.	tabulka
THP	technicko-hospodářský pracovník
tis.	tisíc
tzn.	to znamená
ŽM	životní minimum

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Vývoj celkového počtu evidovaných nezaměstnaných osob.....</i>	<i>65</i>
<i>Obr. 2. Vývoj průměrné výše podpory v nezaměstnanosti.</i>	<i>66</i>
<i>Obr. 3. Počet nezaměstnaných podle věku uchazečů v období.....</i>	<i>67</i>
<i>Obr. 4. Struktura nezaměstnanosti podle vzdělání uchazečů v období od 1. 1. – 31. 3. 2007.</i>	<i>69</i>
<i>Obr. 5. Vývoj nezaměstnanosti u problémových skupin uchazečů.....</i>	<i>70</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1.</i>	<i>Výše přídavku na dítě podle věku nezaopatřeného dítěte a příjmu rodiny činí k 1. lednu 2007 měsíčně (v Kč).</i>	<i>25</i>
<i>Tab. 2.</i>	<i>Výše přídavku na dítě podle věku nezaopatřeného dítěte a příjmu rodiny činí k 1. lednu 2007 měsíčně (v Kč).</i>	<i>25</i>
<i>Tab. 3.</i>	<i>Hranice čistého příjmu v Kč měsíčně pro nárok na sociální příplatek od 1. 1. 2007.....</i>	<i>26</i>
<i>Tab. 4.</i>	<i>Výše sociálního příplatku na dítě při rozhodném příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí měsíčně (v Kč) k 1. lednu 2007.</i>	<i>26</i>
<i>Tab. 5.</i>	<i>Výše příspěvku na bydlení od 1. 1. 2007 měsíčně v Kč.....</i>	<i>27</i>
<i>Tab. 6.</i>	<i>Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte k 1. lednu 2007 měsíčně v Kč.</i>	<i>29</i>
<i>Tab. 7.</i>	<i>Výše odměny pěstouna měsíčně v Kč k 1. lednu 2007.</i>	<i>30</i>
<i>Tab. 8.</i>	<i>Výše příspěvku při převzetí dítěte měsíčně v Kč k 1. 1. 2007.</i>	<i>30</i>
<i>Tab. 9.</i>	<i>Výše porodného v Kč k 1. 1. 2007.....</i>	<i>31</i>
<i>Tab. 10.</i>	<i>Míra nezaměstnanosti v mikroregionech okresu Blansko v I. čtvrtletí roku 2007.....</i>	<i>64</i>
<i>Tab. 11.</i>	<i>Vývoj míry nezaměstnanosti na okrese Blansko.</i>	<i>65</i>
<i>Tab. 12.</i>	<i>Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti (v Kč).</i>	<i>66</i>
<i>Tab. 13.</i>	<i>Struktura nezaměstnanosti podle věku uchazečů.</i>	<i>67</i>
<i>Tab. 14.</i>	<i>Struktura nezaměstnanosti podle délky nezaměstnanosti.</i>	<i>68</i>
<i>Tab. 15.</i>	<i>Struktura nezaměstnanosti podle vzdělání uchazečů.</i>	<i>68</i>
<i>Tab. 16.</i>	<i>Vývoj nezaměstnanosti u problémových skupin uchazečů.</i>	<i>69</i>
<i>Tab. 17.</i>	<i>Dávky podmíněné sociální potřebností vyplacené Městským úřadem Blansko ve IV. čtvrtletí 2006 (v Kč).</i>	<i>70</i>
<i>Tab. 18.</i>	<i>Výkaz o výdajích na dávky hmotné nouze za I. čtvrtletí 2007 (v Kč).</i>	<i>71</i>

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Správní obvody obcí s rozšířenou působností platné od 1. 1. 2003
- P II Organizační struktura Městského úřadu Blansko
- P III Žádost o doplatek na bydlení
- P IV Žádost o příspěvek na živobytí